Unutulan Bir Kütüphanenin İzinde: Yozgat Demirli Medresesi Kütüphanesi

In the Trace of a Forgotten Library: The Library of Yozgat Demirli Madrasa

Serkan POLAT*

ORCID: 0000-0003-0637-3345

Makale Türü: Özgün Araştırma

Article Type: Original Research

Chicago:
Polat, Serkan. "Unutulan Bir Kütüphanenin İzinde: Yozgat Demirli Medresesi Kütüphanesi" *Tarihçi* 1, no. 2 (Mayıs 2021): 109-150.

Özet

Bu çalışma Yozgat'ın köklü ailelerinden Çapanoğulları ailesinin özel arşivlerinde bulunan bir kütüphane müfredat defterinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Çapanoğlu Ahmed Paşa tarafından 1753'te Yozgat'ta kurulan Demirli Medresesi Kütüphanesi'nde yıllar içerisinde zenginleşen kitap koleksiyonunun hangi kitaplardan oluştuğunu ortaya koymaktır. Zira Yozgat eğitim tarihinin eski medreselerinden biri olan bu kurum, uzun soluklu eğitim öğretim sürecinde kütüphanesinde pek çok kitaba ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla söz konusu kitaplar, bu medrese ve kütüphanenin kıymetini göstermesi açısından ayrı bir önem arz etmektedir. Bu bakımdan söz konusu medresenin tarihiyle ilgili bilgi verildikten sonra kütüphanedeki kitaplar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Bozok Sancağı, Çapanoğulları, Demirli Medresesi, Demirli Kütüphanesi.

Abstract

This article has been written based on a library catalog register which is kept in the private archive of the Çapanoglu family, one of the well-known and established families of Yozgat. The main aim of this study is to reveal the content of the book collection in the Library of Demirli Madrasa, which was founded by Çapanoglu Ahmed Pasha in 1753 in Yozgat. The madrasa is one

* Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. serkan.polat@bozok.edu.tr

of the oldest educational institution in Yozgat and it harbored many books in its library throughout the long years when the Madrasa was active in teaching. Therefore, the books in question are also significant for showing the value of the madrasa and its library. In this regard, firstly, information on the history of the madrasa will be given and then the books in the library of the madrasa will be evaluated.

Keywords: Ottoman, Bozok Sandjak, Çapanoğullari, Demirli Madrasa, Demirli Library.

Giriş

Yozgat şehri, Osmanlı döneminde Bozok sancağı sınırları içerisinde yer almıştır. Kaynaklara göre şehir, XVIII. yüzyılın ortalarına doğru tam manasıyla kent kimliğine sahip olmaya başlamıştır. Söz konusu dönem, uzun yıllar başta Bozok sancağı olmak üzere yakın ve uzak çevredeki kimi yerlerin idaresini üstlenen Çapanoğulları ailesinin bölgede yönetimi ellerinde bulundurduğu zamana tesadüf etmektedir. Bu ailenin adı bilinen ilk ferdi Çapar Ömer Ağa olmakla birlikte faaliyetleri hakkında teferruatlı bilgi edinilebilen ilk kişi onun oğlu Çapanoğlu Ahmed'dir. Osmanlı yönetimi tarafından voyvodalık, mütesellimlik, mutasarrıflık ve valilik gibi görevler tevcih edilen Çapanoğlu Ahmed, "Ağa" unvanıyla başlayan yöneticilik kariyerini trajik bir şekilde idam edilinceye kadar "Paşa" unvanıyla sürdürmüştür. Bozok sancağının idaresini ele aldıktan sonra yaptırdığı çeşme, mescit, medrese gibi kamu eserleri sayesinde Yozgat'ın modern bir şehir hüviyetiyle ortaya çıkmaya başlamasını da Çapanoğlu Ahmed sağlamıştır. Söz konusu yapıların arasında bulunan Demirli ve Kurşunlu adlarıyla bilinen medrese de eğitim öğretim noktasında bölgenin önemli bir eksiğini gidermesi bakımından ön plana çıkmıştır.[1]

1. Demirli Medresesi

Kitabesinde Çapanoğlu Ahmed Ağa (daha sonra Paşa) tarafından H. Safer 1167 (M. Kasım-Aralık 1753)'de yaptırıldığı bilgisi bulunan[2] söz konusu medrese, bölgenin mühim eğitim kurumları arasında yer almıştır.[3] Ahmed Paşa'nın muhallefât defteri vasıtasıyla 20 odadan ve 1 derslikten

---

[1] Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın faaliyetleri ve Çapanoğulları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Süleyman Duygu, *Yozgat Tarihi ve Çapanoğulları* (İstanbul: Sayar Matbaası, 1953); İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Çapan Oğulları." *Belleten* 38, no: 150 (Nisan 1974); Özcan Mert, *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Çapanoğulları* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1980); Serkan Polat, "Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey" (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017).

[2] Kitabe için bkz. Ek 1.

[3] Taha Niyazi Karaca, "Yozgat Eğitim Tarihine Katkı." *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* no: 17 (2004/2): 140; Taha Niyazi Karaca, *Ermeni Sorununun Gelişim Sürecinde Yozgat'ta Türk Ermeni İlişkileri* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005), 59, 60.

oluştuğu anlaşılan[4] medresenin banisi, salnâmelerde de kitabede belirtildiği üzere Ahmed Paşa gösterilmiştir.[5]

İnşasının ardından uzun süre Yozgat'ta eğitim ve öğretim faaliyeti verilen ve kent hafızasında önemli yer işgal eden medreseden günümüze ne yazık ki sadece bir dönem Çapanoğlu Büyük Camii'nde korunduktan sonra Yozgat Etnografya Müzesi'ne nakledilip halen aynı müzede sergilenen kitabesi kalmıştır. Günümüzde yerini tespit etmeye yarayacak herhangi bir kalıntı bulunmadığı için de bu medresenin konumunu şüpheye mahal vermeyecek şekilde belirlemek mümkün olamamaktadır. Ancak gerek bazı arşiv vesikaları ve salnâmeler gerekse de yakın dönemde yazılmış kimi eserler Demirli Medresesi'nin kurulduğu muhit ile ilgili aynı noktaya işaret etmektedir. Yakın dönem kaynaklarına göre şehir merkezindeki saat kulesinin hemen batısında, günümüzde yerinde bir iş hanı ile banka bulunan Çamlık Palas'ın (Hükümet Konağı'nın) olduğu mevkide[6] daha önce bu medrese bulunmaktaydı.

Ahmed Paşa'nın muhallefât defteri vasıtasıyla ise daha farklı bilgilere ulaşılabilmiştir. Buna göre çeşitli idarî görevlerde bulunan Paşa, anlaşılan o ki bu konumu dolayısıyla Yozgat'ta hariciyesinde *fevkanî* ve *tahtanî* on altı oda, ahır, samanlık, arpa ambarı; dâhiliyesinde ise fevkanî ve tahtanî on üç oda, hamam, kiler, mutfak ile diğer bazı eklentiler bulunan geniş bir konakta yaşamını sürdürmüştü. Konağın bitişiğindeki geniş avlunun ortasında konumlanan cami-i şerîfin paralelinde ise otuz bir dükkân ve bir hamam ile bahse konu medrese yer almaktaydı.[7] Söz konusu açıklamaya ilaveten salnâmelerde de medresenin, Medrese Mahallesi'nde yer aldığı bilgisinin bulunması[8] sayesinde herhangi bir kalıntı olmamasına karşın bu yapının, yakın dönem kaynaklarında dile getirildiği üzere günümüzdeki saat kulesinin batısında inşa edildiğine yönelik değerlendirmeler kuvvet kazanmaktadır.

Medresenin ismi, her ne kadar Maarif Nezareti Salnâmeleri'nde, Demirli olarak zikredilse de çalışmanın ana kaynağı durumundaki kütüphane müfredat defterinde Demirli ve Kurşunlu olmak üzere iki farklı şekilde kaydedildiği tespit edilmektedir.[9] Süleyman Bey'in Demirli Medresesi

---

[4] Başkanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bâb-ı Defterî Başmuhasebe Muhallefât Halifeliği Kalemi Defterleri (D.BŞM.MHF.d),* no. 12682, Çapanoğlu Ahmed Paşa'ya ait muhallefât defteri, tarih yer almazken arşiv tasnif heyeti tarafından H. 1172 [M. 1758-1759] tarihi verilmiştir. Ancak Paşa'nın 1765'te idam edildiği göz önünde bulundurulduğunda bu tarihin hatalı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bkz. Serkan Polat, "Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın Muhallefâtı." *Tarih Okulu Dergisi,* no: 24 (Aralık 2015): 85-120.

[5] *1316 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, 1. Defa-3: 864, 865. 1317 ve 1318 yıllarına ait salnâmelerde söz konusu medresenin sehven Kırşehir livası ve kazasına bağlı gösterildiği görülmektedir. Bkz. *1317 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, 2. Defa-3: 962, 963; *1318 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye*, 3. Defa-2: 1070, 1071.

[6] Hakkı Acun, *Bozok Sancağı (Yozgat İli)'nda Türk Mimarisi* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005), 277; Hakkı Acun, *Tüm Yönleri İle Çapanoğulları ve Eserleri* 2. Baskı (İstanbul: TBMM Milli Saraylar Yayınları, 2016), 193; S. Burhanettin Kapusuzoğlu, *Bozok Tarihine Dair Araştırmalar Yozgat Medreseleri, Tekke ve Zaviyeleri* (Ankara: Yozgat Belediyesi Yayınları, 1999), 116.

[7] BOA, *D.BŞM.MHF.d,* no. 12682: 3; Polat, "Ahmed Paşa'nın Muhallefâtı", 99, 100, 118.

[8] *1316 Senesi Salnâme*, 864; *1317 Senesi Salnâme,* 962; *1318 Senesi Salnâme,* 1070.

[9] Kütüphane müfredat defterinin 47. sayfasında medresenin adı Demirli adıyla verilirken 36, 38, 44 ve 48. sayfalarda ise

Kütüphanesi'ne vakfettiği kitapların üzerindeki vakıf kayıtlarında ise kütüphanenin adı *Kütüphane-i Medrese-i Yozgad*[10] olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla Demirli Medresesi ismi kullanılmamış ve Yozgad Medresesi denilmiştir. Bununla birlikte bir başka vakıf kitapta ise ilgili kitabın Demirli Kütüphanesi'ne nakledildiği şerhi düşülerek[11] medresenin adı Demirli olarak anılmıştır. Günümüzde de daha çok Demirli şeklinde bilinen medresenin isminin nereden geldiği hususunda bilimsel bir çalışma bulunmamakla birlikte 1, 2, 3 ve 8. dönem Yozgat milletvekillerinden Süleyman Sırrı Bey'in (İçöz) (ö.1963)[12] TBMM'deki bir konuşmasında Yozgat'ta demirli yolda bir medresenin varlığından söz etmesi[13] dikkat çekmektedir. Zikredilen yerin Demirli Medresesi ile ilgisinin bulunup bulunmadığı kesinlik arz etmese de eğer aynı medrese kastediliyor ise medresenin yer aldığı yolun çevresinin demirli olduğu ve bu nedenle adına Demirli denildiği düşünülebilir. Diğer taraftan bu durum, medresenin iki isimle anıldığını ya da düşük bir ihtimal de olsa sehven Kurşunlu şeklinde yazıldığını akla getirmektedir.

Medresenin Eğitim Öğretim Kadrosu

Medresede görev yapan müderrislerle ilgili değişik kaynaklarda çok teferruatlı olmasa da bazı bilgilere ulaşılabilmektedir. Söz konusu kaynaklar vasıtasıyla 1792'ye doğru bu görevde Musa Efendi'nin bulunduğu görülmektedir. Musa Efendi'nin anılan yılda vefatının ardından ise söz konusu vazife için büyük oğulları Mehmed ve Mustafa Efendilerin uygun oldukları belirtilmiş ve babalarından boşalan göreve atanmaları hususunda berat talep edilmiştir.[14] Diğer taraftan 1860'ta Demirli Medresesi Kütüphanesi'nde hâfız-ı kütüb olarak görev yapan Feyzi Osman Efendi'nin[15], aynı zamanda Demirli Medresesi'nde müderrislik vazifesinde bulunduğu anlaşılmıştır.[16]

Arşiv vesikalarına göre Mustafa Efendi bin Abdünnâfi Efendi, 1299 [1881-1882] tarihli berat ile söz konusu medresenin müderrislik görevinde bulunmuştur[17]. XIX. yüzyıl eğitim tarihinin

---

Kurşunlu adıyla zikredilmiştir. *"…Yozgad'da Ahmed Paşa merhûmun Timurlu Medresesi'nde vâkı' kütübhâneye…"*, *Yozgat Demirli Medresesi Kütüphanesi Müfredat Defteri*: 47; *"…cennet-mekân Ahmed Paşa merhûmun Yozgad Kasabası'nda kâ'in binâ ve ihyâ eylediği Kurşunlu Medresesi derûnunda vâkı' kütübhâneye…"*, *Müfredat Defteri*, 36.

10 Bkz. Ek 3: Çapanoğlu Süleyman Bey'in Demirli Medresesi Kütüphanesi'ne Vakfettiği ve Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Kitaplardan Vakıf Kayıtlarına Örnekler.

11 Bkz. Ek 4: Nâzırzâde Dairesinden Hoşyar Kadın Vakfı Kitaplarından Olup Demirli Kütüphanesi'ne Nakledilen Lugât-ı Ahterî-i Vasat.

12 Gülin Öztürk, "Birinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yozgat Milletvekili 'Süleyman Sırrı Bey (İçöz)'." *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 7, no: 19 (2018): 67-69. Ayrıca Süleyman Sırrı Bey'in ifa ettiği vazifeler ile ilgili bkz. Yunus Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2010), 243, 244.

13 Medrese ile alakalı Süleyman Sırrı Bey'in ifadesi şu şekildedir: *"…Yozgat'ta demirli yolda bir medrese vardır. Bu medrese vakfa aittik…", TBMM Zabıt Ceridesi*, Devre: II, Cilt: 17, İçtima Senesi: II, 92. İçtima, 2.4.1341, C. 1: 47.

14 Söz konusu Musa Efendi'nin hâfız-ı kütüb olarak görev yapan Kurrâ Musa Efendi olması ihtimal dâhilinde bulunmakla birlikte vesikada bu konuda bilgi verilmemektedir. BOA, (Cevdet, Maarif) *C.MF*, 32/1575, Evâhir-i Safer 1207 [7-16 Ekim 1792], Bozok ma' Selmanlu/Süleymanlu Naibi Mehmed Said'in arzı.

15 *Müfredat Defteri*, 22.

16 *Müfredat Defteri*, 36.

17 *Yozgat Şeriye Sicili (YŞS)*, Defter No: 15, Sayfa No: 148, Belge No: 257, 1 Zi'l-kâ'de 1324 [17 Aralık 1906]; *YŞS*,

mühim kaynakları arasında yer alan Maarif Nezareti Salnâmeleri'nin H. 1316/M. 1898-1899, H. 1317/M. 1899-1900 ve H. 1318/M. 1900-1901 yıllarına ait nüshalarında da müderrislik vazifesini bu dönemde Mustafa Efendi'nin yerine getirdiğine işaret edilmiştir. Ancak burada babasının ismi Abdünnai olarak kayda geçmiştir.[18] Mustafa Efendi'nin 1906'da vefatı üzerine de anılan görevin, Yozgat Yenicami Mahallesi sakinlerinden Erzurumîzâde Hâfız Süleyman Efendi bin Hâcı Ahmed Efendi'ye tevcihi için berat talebinde bulunulmuştur.[19]

1885'te Demirli Medresesi'nde vazifeli bir başka müderris Hâce Ali Osman Efendi olurken[20], ilgili yıllarda 84 talebenin eğitim gördüğü anlaşılan[21] medresede süreç içerisinde Müftü Abdullah Tahir Efendi, Harputlu Şevki Efendi, Müftü Mehmed Hüsnü Efendi (Müftü Abdullah Tahir Efendi'nin oğlu), Karahalilzâde Ali Efendi, Divanlızâde Ali Efendi, Gedikhasanlı Mehmed Şakir Efendi, Sofu Hâcızâde Hüseyin Efendi, Damat Hoca Mehmed Şemsettin Efendi, Hâcı Hüseyinzâde Hâcı Hüseyin Efendi, Hâcı Velizâde Hâcı Mehmed Ali Efendi, Kurrâ Mehmed Nuri Efendi, Kayyûm Osman Efendi, Mehmed Şükrü Efendi, Babalılı Şaban Efendi, Babalılı Mehmed Efendi ile hat dersi veren saray hattatlarından Abdülkadir el-Şükri gibi müderrislerin belirli sürelerde derslere girdikleri bazı çalışmalarda ifade edilmiştir.[22] Bunlara ilaveten Karahacızâde Hacı Abdullah Efendi ise emsile, sarf ve nahiv, avamil, izhâr, kâfiye gibi dersleri vermiştir.[23]

Demirli Medresesi'nden mezun olan ve haklarında bilgi edinilebilen talebelerin ise devlet dairelerinin çeşitli kademelerinde kendilerine yer buldukları görülmektedir. Bunlardan biri olan ve tüccardan Balyozzâde diye bilinen Hacı Mustafa Ağa'nın oğlu Hacı Ahmed Efendi Yozgat sancağı evkaf kalemindeki mülazemetten sonra Yozgat Karamağara kazası sandık eminliğine atanmış, akabinde evkaf kitabetinde vazifelendirildikten sonra Kırşehir sancağı evkaf müdürlüğüne getirilmiştir.[24] Zeynîzâde Hakkı Efendi'nin oğlu Hafız Ömer Şahabî Efendi ise Yozgat sancağı rüsûmat nezareti yazı işleri kalemindeki mülazemetinden sonra Çankırı tuzlası sandık emanetine atanmış, ardından Sekili tuzlası kitabetinde vekâleten görevlendirilmiştir. Bundan sonra İç ve Kızılkoca nahiyeleri tütün tahriri ve yoklama memurluğuna getirilmiş, redif olarak askere alınmasından ve terhisinden sonra Yozgat sancağı mülga aşar müdürlüğü üçüncü kitabetinde

---

Defter No: 15, Sayfa No: 150, 151, Belge No: 262, 1 Zi'l-kâʿde 1324 [17 Aralık 1906].

18 *1316 Senesi Salnâme,* 865; *1317 Senesi Salnâme,* 963; *1318 Senesi Salnâme,* 1071.

19 *YŞS*, Defter No: 15, Sayfa No: 148, Belge No: 257, 1 Zi'l-kâʿde 1324 [17 Aralık 1906]; *YŞS*, Defter No: 15, Sayfa No: 150, 151, Belge No: 262, 1 Zi'l-kâʿde 1324 [17 Aralık 1906].

20 *YŞS*, Defter No: 2, Sayfa No: 53, Belge No: 160, 25 Cemâziye'l-evvel 1302 [12 Mart 1885]; Hatice Yüzgeçer, "2 Numaralı Yozgat Şerʿiyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1299-1304/M. 1882-1887)", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Kayseri: Yüksek Lisans Tezi 2005), 167.

21 *1316 Senesi Salnâme,* 865; *1317 Senesi Salnâme,* 963; *1318 Senesi Salnâme,* 1071.

22 Kapusuzoğlu, *Yozgat Medreseleri*, 117, 118; S. Burhanettin Kapusuzoğlu, *Yozgatlı Şakir Efendi Bir Sırlı Zatın Hayatı ve Hatıratı* (Ankara: Kurtuba Yayınevi, 2012), 44; Kolektif, *Yozgat-Sorgun-Gedikhasanlılı Kutb-ı Cihan Mehmet Şakir Efendi (1853-1937)* 2. Baskı (Yozgat: Yozgat Yenigün Gazetesi, 2014), 13.

23 Özger, *Yozgatlı Devlet Adamları*, 116.

24 Özger, *Yozgatlı Devlet Adamları*, 116, 117.

görevlendirilmiştir. Akabinde Hüseyinabad nahiyesi vergi kitabeti vekilliğine, Ziraat Bankası Yozgat şubesi muhasebe kitabetine ve Yozgat vergi kitabetine belirli sürelerde ataması yapılmıştır. Sırasıyla Kırşehir, Yozgat, Kayseri, Yozgat, Kayseri sancağı vergi baş kitabetinde istihdam edilirken Kayseri sancağı vergi baş kitabetindeki bu görevine ek olarak sancağın defter-i hakânî memurluğunu vekâleten yürütmüştür. Nihayetinde Van vilayeti Dize sancağı birinci muharrirliğine tayin edilmiş ancak kendisi bu memuriyeti kabul etmemiştir.[25] Hakkında malumat bulunan bir diğer mezun talebe Ahmed Efendi'nin oğlu Lütfullah Efendi ise Yozgat sancağı yazı işleri ve muhasebe kalemlerinde mülazemetten sonra Yozgat livasının muhasebeci vekilliğinde bulunmuş, daha sonra aynı muhasebenin baş kitabetinde memurluk vazifesine getirilmiştir. Bir süre sonra Çorum kazası mal müdürlüğünde, Ziraat Bankası Çorum şubesi başkanlığında, tahsilât müfettişliğinde ve belediye başkanlığında istihdam edildikten sonra tahsil memurluğuna atanmıştır.[26]

Medrese Vakfının Durumu Hususundaki Problemler

Hakkında yukarıda değinilen bilgilere ulaşılan Demirli Medresesi'nin, Osmanlı Devleti'ndeki diğer medreselerde olduğu gibi[27] bir vakıf eseri hüviyetini taşıdığı anlaşılmakla birlikte medresenin banisi Çapanoğlu Ahmed Paşa'ya ait vakfiyeye tesadüf edilememiştir. Konuyla ilgili bir vesikada, gerçekleştirilen incelemeler neticesinde Yozgat'ta Ahmed Paşa'nın Demirli Medresesi adıyla medrese vakfına, vakfiyesine ve müderrislik cihetine dair kayda ulaşılamadığı dile getirilmiştir.[28] Ancak Paşa'nın muhallefâtının tespiti sürecinde şehir ileri gelenlerinin verdiği bilgiye göre kendisi, idamından önce vakfına nizam vermek niyetindeydi.[29] Dolayısıyla bu sıralarda vakfını tesis etmiş ve düzenlemiş olmalıdır. Bu düşünceyi destekleyen gelişme ise 1792 yılına ait bir vesikada, Demirli Medresesi'nde müderrislik yapan Musa Efendi'nin anılan göreve Paşa'nın Yozgat'ta bina ve vakfettiği medresesinin vakfiyesi doğrultusunda tayin edildiğinin belirtilmesi olmuştur.[30] Yine çeşitli arşiv vesikalarında Yozgat'ta kurulmuş vakıflarla ilgili bilgi verilirken Ahmed Paşa'nın ve oğlu Süleyman Bey'in bina ve ihya ettikleri cami, medrese, mektep vakfına değinilmesi de bu görüşü desteklemektedir.[31]

Araştırmalar neticesinde Ahmed Paşa'nın kurduğu bir medrese ve kütüphane vakfının vakfiyesine ulaşılamasa da söz konusu vesikalarda baba-oğulun yaptırdıkları cami, medrese ve

---

[25] Özger, *Yozgatlı Devlet Adamları*, 122, 123.
[26] Özger, *Yozgatlı Devlet Adamları*, 148, 149.
[27] Mehmet İpşirli, "Medrese." *TDV İslam Ansiklopedisi*, 28, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003): 330.
[28] Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA), *EV.MKT.CHT*, 656/7, 22 Ağustos 1322 [4 Eylül 1906].
[29] BOA, *D.BŞM.MHF.d*, no. 12682: 3; Polat, "Ahmed Paşa'nın Muhallefâtı", 118.
[30] BOA, *C.MF*, 32/1575, Evâhir-i Safer 1207 [7-16 Ekim 1792], Bozok ma' Selmanlu/Süleymanlu Naibi Mehmed Said'in arzı.
[31] VGMA, *EV.EMH*, 117/72, 26 Şevvâl 1257 [11 Aralık 1841]; VGMA, *EV.MKT*, 276/45, 26 Receb 1281 [25 Aralık 1864]; VGMA, *EV.MKT*, 3076/19, 15 Teşrin-i Sânî 1314 [27 Kasım 1898].

mektep hayratları için çarşı içerisinde erkeklere ve kadınlara mahsus hamam ile çeşitli dükkânların vakfedildiği görülmektedir.[32] Buna ilaveten Ahmed Paşa vakfına bağlı gösterilen *Isırganlı bahçe* adıyla bilinen bir sebze bahçesinin varlığı da kayıtlara geçmiştir.[33] Öte yandan özellikle siciller, Ahmed Paşa ile Süleyman Bey tarafından tesis edildiği belirtilen vakfa mütevelli olarak Çapanoğulları ailesinden görevlendirilmeler yapıldığını göstermektedir.[34]

Vakfın niteliği üzerinde ortaya çıkan karmaşıklığa rağmen medrese ve kütüphane için gelir ve gider kalemlerinin neler olduğu noktasında kimi verilere ulaşılabilmiştir. Nitekim Ahmed Paşa'nın muhallefât defterinde kaydedildiği üzere medresenin yakınında yer alan hamamdan yıllık 60, dükkânlardan ise 360 kuruşluk kira getirisi elde edilmiştir. Böylece Paşa, hem bunları hem de Tokat'taki boyahaneden ve birkaç dükkândan sağlanan kira gelirlerini Yozgat'taki cami-i şerîf ve medresesi görevlileri için sarf etmiştir.[35]

Belirtilen kaynakların dışında bazı vakıf muhasebe kayıtları da Demirli Medresesi ve Kütüphanesi için yapılan masraflar hakkında veriler sunmaktadır. Bunlardan birinde, vakıf mütevellisi Abbas Paşa'nın vekili Kemal Bey'in talebiyle 1268 yılı başlangıcından [Ekim sonu 1851] 1269 yılı sonuna [Ekim başı 1853] kadar iki sene zarfında bahse konu vakıf için yapılan masraflar belirtilmiştir. Buradaki harcama listesine göre söz konusu vakıf gelirlerinden müderris efendiye iki yıllık 2041, hâfız-ı kütüb efendiye ise iki yıllık 200 kuruş vazife ücreti ödenmiştir. Ayrıca medrese odalarının aydınlatılmasında kullanılan yağ için 500, medrese, çeşme ve mektep için de 515 kuruş harcanmıştır.[36]

Ramazân 1268 [Haziran 1852] başlangıcından Şaʽbân 1269 [Haziran 1853] sonuna kadar Ahmed Paşa ile Süleyman Bey tarafından bina ve ihya edilen cami, medrese ve mektep vakfının muhasebesi çıkarıldığında yine müderris efendiye iki yıllık 2041, hâfız-ı kütüb efendiye ise iki yıllık 200 kuruş vazife ücreti ödendiği görülmüştür. Bunlara ilaveten medresedeki çeşme ve un ambarı için de 335 kuruş sarf edilmiştir[37]. Benzer şekilde 1271 yılı başlangıcından [Eylül 1854] 1272 yılı

---

32 VGMA, *EV.MKT*, 803/7, 29 Zi'l-hicce 1292 [26 Ocak 1876].

33 VGMA, *EV.MH*, 2001/265, 15 Ramazân 1296 [2 Eylül 1879]; VGMA, *EV.MKT*, 973/3, 21 Şevvâl 1296 [8 Ekim 1879]; VGMA, *EV.MKT*, 974/128, 3 Zi'l-kâʽde 1296 [19 Ekim 1879].

34 Bir süre aynı aileden Abbas Paşa söz konusu vakıfta mütevelli olarak görev almış ve kendisine Kemal Bey Efendi vekâlet etmiştir. Bkz. VGMA, *VGM.d.*, Defter No: 3095/50, Gurre-i Muharrem 1270 [4 Ekim 1853]; VGMA, *VGM.d.*, Defter No: 3094/39: 96, 15 Cemâziye'l-âhir 1272 [22 Şubat 1856]. Daha sonra aynı göreve Abdülkadir Derviş Bey Efendi ibn Ahmed Bey getirilmiştir. Bkz. *YŞS*, Defter No: 8, Sayfa No: 184, 185, Belge No: 263, 29 Safer 1312 [1 Eylül 1894]. Ancak Abdülkadir Bey'in vefatından sonra kimin mütevelli olacağı hususunda bir anlaşmazlık yaşanmış ve vakfiye gereğince bu hak büyük evlada aitken teamüle aykırı şekilde küçük evlat Mahmud Bey görevi uhdesine almıştır. Yaşanan gelişme karşısında aynı aileden Abdullah, bu duruma müdahale edilmesini istemiştir. Bkz. VGMA, *EV.MKT*, 3076/19, 15 Teşrin-i Sânî 1314 [27 Kasım 1898]. Yapılan itiraza rağmen Mahmud Bey mütevelli olarak görev yapmaya devam etmiştir. Bkz. *YŞS*, Defter No: 15, Sayfa No: 150, 151, Belge No: 262, 1 Zi'l-kâʽde 1324 [17 Aralık 1906].

35 BOA*, D.BŞM.MHF.d,* no. 12682: 3; Polat, "Ahmed Paşa'nın Muhallefâtı", 99, 100, 118.

36 VGMA, *VGM.d.*, Defter No: 3095/50, Gurre-i Muharrem 1270 [4 Ekim 1853].

37 VGMA, *EV.MH*, 419/24, Belgenin bir kısmının zarar görmüş olması dolayısıyla bazı kelimelerin okunması mümkün olamamıştır.

sonuna [Ağustos 1856] kadar söz konusu vakıf gelirlerinden müderrislere senelik 1021, hâfız-ı kütüb efendiye senelik 100 kuruş vazife ücreti ödenmiştir. Ayrıca medrese odalarının aydınlatılmasında kullanılmak üzere alınan yağ için senelik 300, medresenin suyolları için ise 270 kuruş masraf yapılmıştır.[38]

2. Demirli Medresesi Kütüphanesi

Yozgat eğitim tarihinin önemli kurumlarından biri durumundaki Demirli Medresesi, sahip olduğu kıymetli kitaplardan müteşekkil kütüphanesiyle bu değerini bir kat daha artırmıştır. Zikredilen salnâmelerde Yozgat Medrese Mahallesi'nde H. 1167 [M. 1753-1754]'de kurulduğuna, banisinin Çapanoğlu Ahmed Paşa olduğuna, ismini ise içinde kurulduğu medreseden aldığına işaret edilen kütüphanenin H. 1316/M. 1898-1899 yılında 413, H. 1317/M. 1899-1900 ve H. 1318/M. 1900-1901 yıllarında 313 kitaba ev sahipliği yaptığına değinilmiştir.[39] Ancak kütüphane müfredat defterinin nüvesini teşkil eden ilk kayıtta 350 ciltten oluşan 245 kitabın yer alması, sonraki kayıtlarda ise toplamda 770 ciltten oluşan 471 kitabın listelenmesi salnâmede belirtilen rakamların tam sayıyı vermediğini göstermiştir.

Kütüphane hakkında, hazırlanan bu çalışmanın ana kaynağını teşkil eden kütüphane müfredat defterinden başka oldukça kısıtlı bilgi ve belgeye ulaşılırken makalede bunlar da değerlendirilmeye çalışılmıştır. Öte yandan kütüphane müfredat defterinin, söz konusu defterin içerisinde de işaret edildiği üzere iki nüsha hazırlandığı[40] ancak başına talihsiz bir kaza geldiği anlaşılmaktadır. Buna göre Arap harfleriyle yazılı Yozgat Demirli Medresesi ile Yozgat Kütüphanelerine ait fihristler ciltlenmeleri için Ankara'daki Milli Eğitim Bakanlığı cilt atölyesine gönderilmişti. Lakin bunlar, 1947'de Milli Eğitim Bakanlığı binasında meydana gelen yangın sonucunda Talim ve Terbiye Dairesi'ne ait 10.000 ciltlik kütüphane ve ülkenin çeşitli yerlerinden ciltlenmek üzere atölyeye getirilen fihristlerle birlikte yanmıştı.[41] Böylece bilindiği kadarıyla günümüze, bir adet kütüphane müfredat defteri kalırken oldukça kıymetli bu defter, uzun yıllar Çapanoğulları ailesi tarafından aile şeceresi olarak düşünülerek muhafaza edilmiştir.[42]

Yozgat Kütüphanelerine ait fihristlerin başına gelen bu elim hadisenin dışında Demirli Medresesi ve Kütüphanesi'nin akıbeti hakkında da kimi iddialar gündeme gelmiştir. Bu bağlamda

---

[38] VGMA, *VGM.d.,* Defter No: 3094/39: 96, 15 Cemâziye'l-âhir 1272 [22 Şubat 1856].
[39] *1316 Senesi Salnâme,* 868, 869; *1317 Senesi Salnâme,* 964, 965; *1318 Senesi Salnâme,* 1072, 1073.
[40] *Müfredat Defteri*, 36.
[41] Nail Bayraktar, "1944 Yılında Eski Milli Eğitim Bakanlığı Binası Cilt Atelyesinde İken Yanmış Olan Fihristlerin Listesi." *Türk Kütüphaneciliği* 6, no: 1 (1992): 4, 5, 9.
[42] Muhafaza ettiği söz konusu defteri tarafımıza ulaştıran ve bu önemli kaynağın ilim dünyasına tanıtılmasına müsaade eden Çapanoğulları ailesinden Sn. Abdülkadir Çapanoğlu'na şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca defterde okuyamadığımız kelimelerin çözümünde yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İbrahim Yıldırım'a ve Dr. Gıyas Şüküroğlu'na da tekrar teşekkür ediyorum.

medresenin 1920'de vuku bulan Çapanoğulları hadisesi sırasında Yozgat'a gelen Çerkez Edhem'in adamları tarafından içerisindeki kitaplarla birlikte yakıldığı ileri sürülse de[43] bu konuda kesin bir kanıt yoktur. Bununla birlikte 1925 yılının Mayıs ayında şehir merkezinde çıkan yangın esnasında bir takım değerli eşyaların barınaklığını üstlenmesi[44], bu tarihte medresenin ayakta olduğunu düşündürmektedir.

Hazırlanan bu çalışma için gerçekleştirilen araştırmalar sırasında kütüphane müfredat defterinde kayıtlı kitapların akıbetlerinin ne olduğu, nerede muhafaza edildiği ya da kimlerde bulunduğu noktasında başlangıçta sağlıklı bir veri elde edilememiştir. Ancak konu üzerindeki incelemeler derinleştirildiğinde çalışmanın kaderini belirleyen oldukça önemli bilgilere ulaşılmıştır. Soruların cevap bulmasında ve kütüphanedeki kitapların akıbetinin tespitinde, Günay Kut ve Nimet Bayraktar tarafından kaleme alınan *Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri* adlı kitapta ipuçlarına ulaşılması etkili olmuştur. Zira yazma eserlerdeki vakıf mühürlerinin örneklerle anlatıldığı söz konusu eserde, Demirli Medresesi Kütüphanesi'ne kitap vakfeden İbrahim Necmeddin Efendi'ye ve Cemalbeyzâde el-Hâc Mehmed Hilmi Bey'e ait mühür örneklerine tesadüf edilmiştir. Ayrıca İbrahim Necmeddin Efendi'ye ait mührün altında, 1958'de Yozgat İl Halk Kütüphanesi'nden İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'ne 767 yazma, 239 basma olmak üzere 1006 kitabın nakledildiği belirtilmiştir. Böylece anılan kitapların Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunduğu bilgisine yer verilmesi[45] sayesinde en azından Demirli Medresesi Kütüphanesi'ndeki kitaplardan bir kısmının İstanbul'da olduğu anlaşılmıştır. Diğer önemli bir ipucu ise Ahmed Ateş'in yayınlarındaki veriler sayesinde elde edilmiş ve ilgili makalelerin mevcut bilgileri desteklemesiyle yanıtı merak edilen sorular tam manasıyla cevap bulabilmiştir. Nitekim Ateş, 1957 yılı Temmuz ayında Yozgat Maarif Kütüphanesi'nde gerçekleştirdiği araştırmalar sırasında gördüğü yazma eserlerin İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledildiğini yazmıştır.[46] Neticede Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan 767 yazma ve 239 basma olmak üzere yaklaşık 1006 kitaptan oluşan Yozgat Koleksiyonu[47] da bu bilgileri teyit etmiştir.

Vakfedilen kitaplar ile ilgili bilgileri havi söz konusu kütüphane müfredat defteri, Anadolu'da kurulmuş medrese kütüphanelerinde yer alan kitap türlerini Yozgat örneğinde göstermesi açısından önem arz etmektedir. Öte yandan defter, Çapanoğlu âyan ailesi mensuplarının

---

[43] Acun, *Çapanoğulları ve Eserleri*, 193.
[44] Özlem Muraz Özdemir, "Yozgad Gazetesine Göre 1925-1928 Yılları Arasında Yozgat", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Niğde: Yüksek Lisans Tezi 2010), 22, 23.
[45] Günay Kut & Nimet Bayraktar, *Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1984), 204, 205.
[46] Ahmed Ateş, "Anadolu Kütüphanelerinden Bazı Mühim Türkçe El Yazmaları." *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 8, (1958): 90; Ahmed Ateş, "Çorum ve Yozgat Kütüphanelerinden Bâzı Mühim Arapça Yazmalar." *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi* 1, (1959): 47.
[47] Koleksiyon listesi için bkz. http://www.suleymaniye.yek.gov.tr/Home/Index_?n_id=3 Erişim Tarihi: 15.03.2021.

yanı sıra şehir eşrafının ve ahalisinin kitaplara verdiği öneme de şahitlik etmektedir. Zira defterde yer alan bilgilere bakılırsa Tablo 1'de gösterildiği üzere kütüphanedeki kitapların büyük kısmı çeşitli dönemlerde Çapanoğulları'na mensup aile bireyleri ile bunlara bağlı görevliler, bir kısmı ise kimi devlet görevlileri ile şehir ahalisi tarafından vakfedilmiştir. Bu bağlamda öncelikle Demirli Medresesi'ni kuran Ahmed Paşa, kütüphaneye çeşitli sayıda ve nitelikte kitap vakfetmiştir. Bununla birlikte kendisinden sonra Bozok sancağının idaresini ele alan büyük oğlu Mustafa Bey'in herhangi bir kitap vakfettiği yönünde kayıt yer almasa da diğer oğlu Süleyman Bey vakfettiği sayıca fazla kitapla en çok bağışta bulunan kişi olmuştur.[48]

Vakfeden Şahıs		**Kitap Adedi**	**Cilt Adedi**
1	Aişe Hâtûn	273	1
2	Ali Efendi		1
3	Başçavuş		64
4	Bölükbaşı		15
5	Cânib-i Mîrîden Gelen		2
6	Curnal Bekir Efendi		3
7	Çapanoğlu Ahmed Paşa		69[49]
8	Çapanoğlu Süleyman Bey		261
9	Emîne Hâtûn		2
10	Fatma Hanım		2
11	Fâzıl Efendi		32
12	Hâcı Ahmed Ağa		5
13	Hafize Hanım		1
14	Hazînedâr Hüseyin Ağa		1
15	Humar Hâtûn		1
16	Hüsnüşah Hâtûn		1
17	Kara Mağaralı Haldûn(?)		2
18	Kasım Ağa		1
19	Mehmed Ağa		1
20	Mehmed Efendi		1
21	Nâ-maʿlûm Olarak Belirtilen		1
22	Şerîfe Kadın		1
23	Tapuzâde		1
24	Vakfedeni Belli Olmayan		1
25	Müftü Mehmed Hüsnü Efendi	41	44
26	Tırnovalı Hâfız Mehmed Efendi	1	2
27	Yozgadlı Cemaleddin Bey Oğlu Hâcı Hilmi Bey	42	93
28	Yozgadlı İbrahim Necmeddin Bey	114	161
	TOPLAM	**471**	**770**

Tablo 1: Defterdeki Kayıtlara Göre Kütüphaneye Kitap Vakfeden Şahıslar[50]

48 Bkz. *Müfredat Defteri*.

49 Bir kitapta Ahmed Paşa'nın adı iki ayrı ciltte kaydedildiği için tarafımızdan Paşa'nın burada iki cilt vakfettiği kabul edilmiştir.

50 Bu tabloya müfredat defterinin ilk kaydını teşkil eden listedeki 245 kitap ile 350 cilt dâhil edilmemiştir. Nitekim bu ilk kayıtta kitapların kimler tarafından vakfedildiğine dair bilgi bulunmadığı gibi yeniden tutulan ikinci kayıtta da kimi

Müfredat defterinde yapılan incelemede kütüphanede görevli hâfız-ı kütüblerin kimlerden oluştuğu hususunda da kimi önemli bilgilere ulaşılmış ve burada, değişik zamanlarda farklı hâfız-ı kütüblerin görev aldıkları ortaya çıkmıştır. Bilindiği üzere hafız-ı kütübler, Osmanlı Devleti'nde vakıflar vasıtasıyla idare edilen kütüphanelerde vazifeli kimselerdi. İcra ettikleri görevler zaman zaman farklılık gösterse de kendilerinden beklenen en önemli vazife, ilgili kütüphanedeki vakıf kitapları muhafaza etmeleriydi[51]. Bu bağlamda Demirli Medresesi Kütüphanesi'nde vazifeli hâfız-ı kütüblerden ismi tespit edilebilenlerden ilki, hangi tarih aralığında bu görevi yerine getirdiğiyle ilgili bilgiye ulaşılamayan Kurrâ Musa Efendi olmuştur[52]. 1860'ta anılan görevi, aynı zamanda Demirli Medresesi'nde müderrislik vazifesinde bulunan Feyzi Osman Efendi devralırken[53], 1911'de ise Kayyûmzâde Şükrü Efendi kütüphanenin hâfız-ı kütübü olarak görevlendirilmiştir.[54]

3. Demirli Medresesi Kütüphanesi Müfredat Defterinin Tahlili

Kitap listesinin yer aldığı elli sayfa ile bunların arasına konulan yedi sayfalık Çapanoğlu Mustafa Bey vakfının suretinden oluşan kütüphane müfredat defteri, 15x27 cm ebadında deri kaplama olup ayrıca kitapların sol kapağı kenarında bulunan ve okunmakta olan yeri işaretlemek için kullanılan deri mıkleplere sahiptir. İlk sayfada bu defterin, Bozok sancağı Mutasarrıfı Dergâh-ı Muʿallâ Kapıcıbaşılarından Çapanoğlu Süleyman Bey'in vakf ve vakıf işleri için mütevelli tayin ettiği oğlu Dergâh-ı Âlî Kapıcıbaşılarından Abdülfettah Bey'e teslim ettiği kitapların, kütüphaneden dışarıya verilmemesi şartıyla Hâfız-ı Kütüb Kurrâ Musa Efendi'ye teslim edilen müfredat defteri olduğu belirtilmiştir.[55]

Söz konusu bilgiden sonra kitapların isimleri verilmeye başlanmış ve bu liste 50. sayfaya kadar sürmüştür. Ancak şunu hemen belirtmek gerekir ki kitapların listesini içeren müfredat defterindeki kayıtların tamamı aynı dönemde kaleme alınmamıştır. Kitaplar, Tablo 2'de gösterildiği üzere kütüphaneye çeşitli dönemlerde vakfedilirken, hem bu kitapları vakfedenler hem de vakfedilen kitaplarla ilgili bilgiler deftere eklenmiş ve böylece yeni kaydedilen kitaplar sayesinde defterin kapsamı gün geçtikçe genişlemiştir. Oluşturulma tarihi bilinmeyen ve asıl defter olarak nitelendirilebilecek ilk kaydın sayfaları incelendiğinde kitap isimlerinin ve cilt sayılarının oldukça düzgün bir hatla yazıldığı dikkat çekmektedir. Belirli bir tertip içerisinde yazılan kitap isimlerinin etrafına kimi sayfalarda çeşitli eklemeler yapılmış ve Kaza-i Bozok ma Selmanlu/Süleymanlu Naibi

---

aksaklıklardan dolayı ilk kaydın dikkate alınmaması gerektiği belirtilmişti.

51 Ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail E. Erünsal, "Hâfız-ı Kütüb." *TDV İslam Ansiklopedisi,* 15, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997): 94-98; İsmail E. Erünsal, *Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Tarihi Gelişimi ve Organizasyonu* 3. Baskı (İstanbul: Timaş Yayınları, 2020), 420-459.

52 *Müfredat Defteri*, 1.

53 *Müfredat Defteri*, 22, 36.

54 *Müfredat Defteri*, 47.

55 *Müfredat Defteri*, 1.

Mahmud, ilk kayda ait kitap listesinin bittiği 21. sayfada vakıf kitaplarla ilgili faslı mühürleyerek sonlandırmıştır.[56]

Defter Kısımları		Kayıt Tarihi
1	Defter-i Atîk	Bilinmiyor
2	Defter-i Cedîd	H. 17 Cemâziye'l-âhir 1277 M. 31 Aralık 1860
3	Tırnovalı Hâfız Mehmed Efendi	Bilinmiyor
4	Yozgadlı İbrahim Necmeddin Bey	H. 27 Cemâziye'l-ûlâ 1329 R. 13 Mayıs 1327 M. 26 Mayıs 1911
5	Müftü Mehmed Hüsnü Efendi	H. 27 Cemâziye'l-ûlâ 1329 M. 26 Mayıs 1911
6	Yozgadlı Cemaleddin Bey Oğlu Hâcı Hilmi Bey	H. 7 Cemâziye'l-âhir 1329 M. 5 Haziran 1911

Tablo 2: Kütüphane Müfredat Defterindeki Kayıtların Oluşturulma Tarihleri

Yeni bir açıklamayla başlayan defterin 22. sayfasında, önceki hâfız-ı kütüb efendilerin kütüphaneden dışarıya emaneten verdikleri kitapların birçoğunun giriş çıkışları kaydedilmediği için kaybolduğuna değinilmiştir. Bu nedenle de vakıf sahibi Çapanoğlu Süleyman Bey'in defter haline getirip, mütevelli olarak görevlendirdiği oğlu Abdülfettah Bey'e teslim ettiği asıl defterde çeşitli karışıklıklar meydana gelmiştir. Yaşanan gelişme üzerine söz konusu deftere itibar edilmesi uygun bulunmadığı için mütevelli tayin edilen Abdülfettah Bey'in kardeşi Ahmed Bey Efendi'nin hâfız-ı kütüb olarak görevlendirdiği Osman Efendi vasıtasıyla kitapların yeniden sayılması sağlanmıştır. Bu işlemle birlikte kitap vakfedenlerin isimlerini de içerecek şekilde yeni bir defter hazırlanmış ve bundan böyle asıl defterle iş görülmemesi gerektiği vurgulanmıştır.[57]

Söz konusu mukaddimeden sonra 23 ila 35. sayfalar arasında yeniden oluşturulan deftere kitapların isimleri, kaç cilt olduğu ve kim tarafından vakfedildiği yazılmıştır. 36. sayfaya gelindiğinde vakfedilen toplam kitap miktarı belirtildikten sonra yeni bir açıklama yapılmıştır. Buna göre, Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın Yozgat'ta tesis ettiği medrese içerisindeki kütüphaneye kendisinin ve oğlu Süleyman Bey'in vakfettiği kitaplar, hâfız-ı kütübler tarafından vâkıfın şartları doğrultusunda idare edilmişti. Tevliyetin Abdülcabbarzâde Ahmed Bey Efendi'ye tevcihinden sonra kütüphanedeki kitapların devrinin gerçekleşmesi ve bunların asıl defterle mukayesesi neticesinde ise yaşanan kimi aksaklıklar gün yüzüne çıkmıştır. Nitekim bu süreçte, önceki hâfız-ı kütübler tarafından kitapların kütüphaneye girişlerinin ve kütüphaneden çıkışlarının kaydedilmediği, sonradan bazı kimseler tarafından kütüphaneye verilen kitapların isimlerinin ve miktarlarının da

---

56 *Müfredat Defteri*, 2-21.

57 *"…ehl-i vâkıf pederimiz merhûmun defter edüb mütevellî ta'yîn buyurdukları karındaşımız Abdülfettah Bey merhûma teslîm eyledikleri…"*. Bu kısım, Süleyman Bey'in oğlu ve Abdülfettah Bey'in kardeşi olduğuna işaret edilen yeni mütevelli tarafından hazırlanırken kim olduğu ile ilgili isim zikredilmemiştir. Ancak 36. sayfada yer alan kayıt sayesinde bu kişinin Ahmed Bey Efendi olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. *Müfredat Defteri*, 22, 36.

uygun şekilde eklenmediği görülmüştür. Ayrıca kütüphane görevlileri tarafından seleften halefe devir ve teslim kurallarına uyulmaması nedeniyle asıl defterin kullanılmaya devam edilmesinin mümkün olmadığına kanaat getirilmiştir. Bu gerekçeyle mütevelli Ahmed Bey Efendi'nin kütüphaneye hâfız-ı kütüb tayin ettiği müderris Feyzi Osman'ın mevcut kitapların sayılmasını ve isimlerin de kenarlarında belirtilmesini sağlaması sayesinde düzenli yeni bir defter ortaya çıkmıştır. Bu yeni kayıt sayesinde Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın 69, oğlu Süleyman Bey'in 261, diğer bazı kimselerin 140 olmak üzere toplamda 470 kitap vakfettikleri anlaşılmış ve bunlar hâfız-ı kütüb efendiye teslim edilmiştir. Devamında ise bundan sonra iki nüsha olarak düzenlenen müfredat defteriyle işlem yapılması gerektiği belirtilmiş ve bu defter Ahmed Bey Efendi'ye takdim edilmiştir. Son olarak H. 17 Cemâziye'l-âhir 1277 (M. 31 Aralık 1860) tarihinde kayda geçen açıklamanın altını Feyzi Osman ile Yozgat Naibi es-Seyyid Ömer Fehmi mühürleyerek bu bölümü neticelendirmişlerdir.[58]

Üçüncü kitap kaydında, Fâtih ders-i âm ve mücîzlerinden Tırnovalı Hâfız Mehmed Efendi'nin[59] vakfettiği kitap hakkında bilgi verilmiştir. Ancak Müftü Hüsnü Efendi vasıtasıyla kütüphaneye konulduğu ifade edilen bu kitabın ne zaman teslim alındığı ve ne zaman kaydedildiği hakkında herhangi bir tarih zikredilmemiştir.[60]

Eklemelerle devam eden defterin dördüncü kitap kaydında ise Dîvan-ı Muhâsebât Azalığından emekli Yozgadlı İbrahim Necmeddin Bey[61] tarafından vakfedilen kitaplarla ilgili bilgiler işlenmiştir. Söz konusu kitaplar R. 19 Nisan 1327 (M. 2 Mayıs 1911)'de İstanbul'dan Kurşunlu Medresesi'ndeki kütüphaneye konulmak üzere gönderilmiştir. Kitapların isimlerini içeren kaydın tarihi ise H. 27 Cemâziye'l-ûlâ 1329/R.13 Mayıs 1327 (M. 26 Mayıs 1911) olarak belirtilmiştir. Bu kitaplar müfredat defterinin 38 ila 42. sayfaları arasında listelenirken, 43. sayfada İbrahim Necmeddin Bey'in 157 ciltten oluşan 114 kitap vakfettiği belirtilerek Naib es-Seyyid Mehmed Rasih bin Feyzullah Efendi tarafından mühürlenmiştir. Burada dikkat çeken bir nokta ise vakfedilen kitapların tamamına yakınının niteliklerinin Tablo 3 ve 4'te gösterildiği üzere basma, yazma, Mısır basması ya da matbuʿ şeklinde belirtilmesi olmuştur. Zira önceki kayıtlarda kitapların bu tür nitelikleri belirtilmeden sadece ciltleri verilmiştir. Yine bu kayıtta, eserlerin bir kısmı dil bakımından *Türkçe*, *Fârisü'l-İbâre* ya da *Tercüme* şeklinde daha teferruatlı açıklamalarla gösterilmiştir.[62]

---

58 *Müfredat Defteri*, 23-36.
59 Tırnovalı Hâfız Mehmed Efendi'nin Osmanlı Devleti'nde camiler, kütüphaneler, türbeler, resmî daireler başta olmak üzere çeşitli mekânlarda, müellifi Buhâralı İmam Muhammed b. İsmâil olan *el-Câmiʿu's-Sahîh* diğer adıyla *Buhârî-i Şerîf* ismiyle anılan hadis kitabını okuyan ve "Buhârîhân" olarak isimlendirilen kimseler arasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Mustafa Celil Altuntaş, *Osmanlı İlim Geleneğinde Buhârîhânlık* , Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: Yüksek Lisans Tezi, 2010), 42, 45; Mustafa Celil Altuntaş, "Osmanlı İlim Geleneğinde Buhârîhânlık" *Hadis Tetkikleri Dergisi* 8, no: 1 (2010): 39, 40, 49, 54.
60 *Müfredat Defteri*, 37.
61 Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özger, *Yozgatlı Devlet Adamları*, 114, 115.
62 *Müfredat Defteri*, 38-43.

Beşinci kitap kaydının başladığı 44. sayfada, İbrahim Necmeddin Bey'in kitaplarıyla aynı tarihte kaydı tutulan ve Müsellem Bekir ile kardeşi el-Hâc Kâtip Mustafa Efendiler tarafından vakfedilen kitaplara yer verilmeye başlanmıştır. Bekir Efendi'nin hayatta iken mütevellisi olduğu kitaplar, vefatının ardından oğlu Müftü el-Hâc Tâhir Efendi'ye intikal etmiştir. Tâhir Efendi'nin de vefatıyla kitapların devredildiği oğlu Müftü Mehmed Hüsnü Efendi bunları Kurşunlu Medresesi'ndeki kütüphaneye teslim etmiştir. Söz konusu kaydın altına ise H. 27 Cemâziye'l-ûlâ 1329 (M. 26 Mayıs 1911) tarihi atılmıştır. Bu kısımdaki kitapların niteliği de Tablo 3 ve 4'te gösterildiği üzere yazma, basma ve tercüme şeklinde belirtilmiş, sadece iki kitapta bu bilgilere yer verilmemiştir. Üç sayfa süren listenin ardından 47. sayfaya gelindiğinde kitapların vakfedilişiyle ilgili yeniden bir açıklama yapılmıştır. Buna göre Müftü Mehmed Hüsnü Efendi, dedesi Müsellem Bekir Efendi ile büyük amcası (dedesinin kardeşi) el-Hâc Kâtip Mustafa Efendiler tarafından vakfedilip vefatlarıyla birlikte terekelerinden kalan kitapların babası Müftü el-Hâc Tahir Efendi'ye teslim edildiğini belirtmiştir. Bir müddet sonra babasının da vefatıyla tereke kendisine intikal etmiş ve kaybolmasından korktuğu bu kitapları Demirli Medresesi'ndeki kütüphaneye vermiştir. Burada dikkat edilmesini istediği en önemli husus ise isim, cilt ve türleri yazılı kitapların vâkıfın şartı gereği kütüphaneden dışarıya çıkarılmaması olmuştur. 44 ciltten oluşan 41 adet kitabı, adı geçen kütüphaneye verdiğini ve Hâfız-ı Kütüb Kayyûmzâde Şükrü Efendi'ye teslim ettiğini belirten Müftü Mehmed Hüsnü Efendi defteri mühürlemiştir. Akabinde Yozgat Naibi es-Seyyid Mehmed Rasih bin Feyzullah Efendi de H. 27 Cemâziye'l-ûlâ 1329 (M. 26 Mayıs 1911) tarihinde oluşturulan söz konusu kaydın altını mühürlemiş ve böylece bu faslı kapatmıştır.[63]

Yeni defterdeki altıncı ve son kısım Yozgadlı müteveffâ Cemaleddin Bey'in oğlu Hâcı Hilmi Bey tarafından Kurşunlu Medresesi'ndeki kütüphaneye teslim edilen kitapların listesinden oluşmuştur. Söz konusu liste H. 7 Cemâziye'l-âhir 1329 (M. 5 Haziran 1911) tarihinde kaydedilmiştir. Üç sayfadan oluşan kayıtta, kitapların genelinin Tablo 3 ve 4'te gösterildiği üzere basma olduğu belirtilmiş, bir kısmında ise sadece cilt sayısı yazılmak suretiyle niteliği hakkında bilgi verilmemiştir. Söz konusu liste, Hâcı Hilmi Bey'in 73 ciltten oluşan 42 kitap vakfettiğinin belirtilmesi ve Yozgat Naibi es-Seyyid Mehmed Rasih bin Feyzullah Efendi tarafından mühürlenmesi ile son bulmuştur.[64]

	Vakfeden Şahıs	**Kitap Adedi**				**Cilt Adedi**
		Basma	**Yazma**	**Türü Belli Olmayan**	**Toplam**	
1	Yozgadlı İbrahim Necmeddin Bey	87	12	15	114	161[65]
2	Müftü Mehmed Hüsnü Efendi	9	30	2	41	44

[63] *Müfredat Defteri*, 44-47.
[64] *Müfredat Defteri*, 48-50.
[65] Kütüphane müfredat defterinde 157 cilt olarak kayıtlı olsa da tarafımızdan yapılan sayım sonucunda bu rakam 161 çıkmış ve arada 4 ciltlik bir fark bulunmuştur. Öte yandan cilt sayısı belirtilmeyenler 1 olarak kabul edilmiştir.

3	Yozgadlı Cemaleddin Bey Oğlu Hâcı Hilmi Bey	35	-	7	42	93[66]
	TOPLAM	131	42	24	197	298

Tablo 3: Kütüphaneye Vakfedilen Kitapların Niteliği

Son olarak defterdeki kitap listelerinin arasına, yedi sayfadan oluşan ve ilk sayfasında "*Mustafa Bey vakfının sûretidir*" ibaresinin yer aldığı Mustafa Bey vakfının vakfiye örneği konulmuştur.[67]

Söz konusu kütüphaneye vakfedilen kitaplar incelendiğinde, Tablo 4'te teferruatlı olarak gösterildiği üzere kütüphanede birbirinden farklı türden kitapların yer aldığı görülmektedir. Tefsir, hadis, haşiye, Fars dili, coğrafya, lugât kitapları bunların başlıcalarını oluştururken tarih kitapları da bu listeye eklenmiştir. Bu sayede hem medrese öğrencilerinin hem de şehir ahalisinden kitap okumak isteyenlerin farklı içerikte kitaplara erişimi mümkün olabilmiştir.

Kütüphane Müfredat Defterine Göre Demirli Medresesi Kütüphanesi'ne Vakfedilen Kitapların Listesi		
Asıl Defter		
Eser Adı	**Cilt Adedi**	**Defterde Yer Alan Notlar**
Tefsîr-i Kâdı Beyzâvî Beyyazallahu Veche	Cild-1 1	Defʿa Kâdı Beyzâvî
Tefsîr-i Ebü's-Suʿûd Aleyh-i Rahmetu'l-Vedûd	Cild-1	
Tefsîr-i Saʿlebî	Cild-2	
Diğer Tefsîr-i Ebü's-Suʿûd Aleyh-i Rahmetu'l-Mecîd	Cild-3	
Tefsîr-i Celâleyn maʿa el-Esʿile	Cild-1	
Tefsîr-i Keşşâf Nısf-ı Evvel Nüsha-i Çârperdî	Cild-1	
Tefsîr-i Teysîr Aleyh-i Rahmetu'l-Kadîr	Cild-3	
Tefsîr-i Hâzin Şemmele Nefʿahû li'l-Müʿmin	Cild-3	
Tefsîr-i li-Ebî's-Suʿûd	Cild-1	
Tefsîr-i Ebü's-Suʿûd Tenzîlden ilâ-âhirihi	Cild-1	
Tefsîr-i Medârik Aleyh-i Rahmetu'l-Mâlik	Cild 2 1	Keşşâfı, Medârik zann eyleyüb Medârik iki cild tahrîr olunmuşdur. Amma sonra Medârik bir cild kaldı. Gaflet olunmaya, sû-i zann olunmaya
Tefsîr-i Ebü'l-Leys es-Semerkandî	Cild-2	
Tefsîr-i Muhammed el-Mekkî Aleyh-i Rahmetu'l-Kavî	Cild-1	

[66] Kütüphane müfredat defterinde 73 cilt olarak kayıtlı olsa da tarafımızdan yapılan sayım sonucunda bu rakam 93 çıkmış ve arada 20 ciltlik bir fark bulunmuştur.
[67] *Müfredat Defteri*, Ek, 1-7; Çapanoğlu Mustafa Bey vakfının vakfiyesi için bkz. Mehmet Duru, "Yozgat Çapanoğlu Camii ve Vakfiyeleri." *Vakıflar Dergisi*, no: 13 (1981): 72-80.

Tefsîr-i Câmiʿu'l-Cevâmîʿ	Cild 1	Muʿtezilî tefsîr olduğundan Bülbül Efendi'ye red olunmuşdur. Gaflet olunmaya
Tefsîr-i Vasît	Cild-3	
Hâşiye-i Beyzâvî Sinân Efendi	Cild-1	
Hâşiye-i Beyzâvî Şeyhzâde	Cild-1 Defʿa kıtʿa-1 ve Defʿa kıtʿa-1 =3	
Tefsîr-i Tibyân Tercümesi	Cild-1	
Hâşiye-i Celâleyn Cemâleyn	Cild-1	
Hâşiye-i Beyzâvî Sâdî Çelebi	Cild-4	
Hâşiye-i Beyzâvî Kâzerûnî	Cild-1	
Hâşiye-i Molla Hüsrev Ale'l-Beyzâvî	Cild-1	
Sâdık-ı Geylânî Hâşiye-i Beyzâvî	Cild-1	
Hâşiye-i Beyzâvî Zekeriyyâ Efendi	Cild-1	
Hâşiye-i Beyzâvî İsâmüddin	Cild-1	
Hâşiye-i Beyzâvî Hamza Efendi	Cild-2	
İtkân fî-İlmü'l-Kurʿân li-İmâm es-Süyûtî	Cild-1	
Sahîhü'l-Buhârî Aleyh-i Rahmetu'l-Bârî	Cild-1	
Mesâbîh-i Şerîf li-İmâm el-Begavî	Aded-3	
Meşârik-i Şerîf li-İmâm es-Sâgânî	Aded-2	
Şifâ-i Şerîf li-Kâdı el-İyâz	Aded-5 Defʿa 1	
Teysîrü'l-Vusûl ilâ Câmiʿu'l-Usûl	Cild-2	
Şerh-i Şifâ li-Aliyyü'l-Kârî	Cild-2	
Şerhu'l-Buhârî li-Kirmanî	Cild-4	
Mişkât-i Mesâbîh mine'l-Ehâdîs	Cild-1	
Şerh-i Mişkât li-İbn Hacer el-Mekkî	Cild-1	
Şerh-i Mişkât-i Mesâbîh li-Aliyyü'l-Kârî	Cild-3	
Şerh-i İbnü'l-Melek li-Meşârik-i Şerîf	3 Defʿa 1 =4	
Mevzûʿât Aliyyü'l-Kârî	1	
Câmiʿu'l-Usûl mine'l-Ehâdis	Cild-1	
Câmiʿu's-Sagîr mine'l-Ehâdis	Cild-1	
Delâʿil-i Hayrât Şerhi	1	
Şerh-i Câmiʿu's-Sagîr li'l-Münâvî	Cild-2	
Tevşîh Alî el-Buhârî	Cild-1	
Şemâʿil-i Şerîf	1	
Şerh-i Şemâʿil-i Şerîf mine'l-Ehâdis	Cild-1	
Sünen-i Hâs fî Süneni'l-Havâs	Cild-1	
Dürerü'l-Levâmiʿ Şerh-i Cemʿu'l-Cevâmîʿ	Cild-1	
Şerh-i Nuhbetü'l-Fiker Behcetü'n-Nazar	Cild-1	
Nuhbe maʿa Havâşî	Cild-1	
Tarîkat-ı Muhammediyye li-Muhammed el-Birgivî	4	
Şerh-i Tarîkat-ı Muhammediyye li-İbn Allân	Cild-1	

Şerh-i Hadîs-i Erbaʿîn	Cild-1	
Şerh-i Tarîkat-ı Muhammediyye li-Hocâzâde	Cild-1	
Cilâʿü'l-Kulûb Şerh-i Ziyâʿü'l-Kulûb	Cild-1	
Şerh-i Şirʿatü'l-İslâm Seyyid Alîzâde	Cild-2	
Şirʿatü'l-İslâm mine'l-Muʿteberât	Cild-1	
Şerhu'l-Mesâbîh li-Zeynü'l-Arab	Cild-1	
Tehzîbü'l-Kemâl fî Esâmî'r-Ricâl	Cild-8	
Muhîtü'l-Burhânî mine'l-Fıkh	Cild-9	
Bahrü'r-Râʿik	Cild-3	
Şerh-i Hidâye Nihâye mine'l-Fıkh	Cild-5	
Kitâb-ı İnâye Şerh-i Hidâye	Cild-3	
Minhâcü'l-Âbidîn	Cild-1	
Bidâye Metnü'l-Hidâye	Cild-1	
İnâye Şerh-i Vikâye	Cild-1	
Hidâye	Cild-2	
Fetâvâ-yı Kâdîhan	Cild-1	
Sadrü'ş-Şerîʿa li-Tâci'ş-Şerîʿa	3	
Mültekâ'l-Ebhur li-İbrahim el-Halebî	7	
Şerh-i Mültekâ li-Abdürrâhim	Cild-1	
Şerh-i Mültekâ li't-Tarsusî	Cild-1	
Kitâbü'd-Dürer Şerhu'l-Gurer	5	
Hâşiyetü'd-Dürer li-Azmîzâde	Cild-1	
Hâşiyetü'd-Dürer li-Şürünbülâlî	Cild-1	
Kitâbü'l-Kenz mine'l-Mütûn	Cild-1	
Aynî Hâşiyesi Iskât-ı Hanefî	Cild-2	
Şerhu'l-Kenz li-Aynî	Cild-1	
Şerhu'l-Muhtâr li'l-İhtiyâr	Cild-1	
Tenvîrü'l-Ebsâr Metn-i Menhu'l-Gaffâr	3	
Mecmaʿuʿl-Bahreyn mine'l-Fıkh	2	
İbnü'l-Melek Şerh-i Mecmaʿuʿl-Bahreyn	Cild-1	
Kuhistânî-i Kebîr Şerhi'n-Nukâye	2	
Şerh-i Kudûrî Yenâbîʿ	Cild-2	
Kudûrî mine'l-Mütûn	Cild-1	
Şerhu'l-Kudûrî	Cild-2	
Cevâhirü'l Mudıyye fî Tabakâti'l-Hanefiyye	Cild-1	
Kitâb-ı Kenzu'l-İbâd	Cild-1	
Kitâbi'l-Eşbâh ve'n-Nezâʿir	3	
Kitâbu's-Salât	Cild-1	
Şerhu'l-Eşbâh li-Seyyid el-Hamevî	Cild-1	
Kitâbu'l-Bezzâziyye mine'l-Fıkh	Cild-1	
Şerh-i Kebîr li-İbrahim el-Halebî	Cild-1	
Halebî Sagîr	Cild-1	
Şerh-i Sadrü'ş-Şerîʿâ li-Karabâğî	Cild-1	
Merâkı'l-Felâh Şerh-i İmdâdi'l-Fellâh	Cild-1	
Mevâhibü'l-Mennân Şerh-i Tuhfetü'l-Akrân	Cild-1	
Teshîl Şerh-i Letâʿifi'l-İşârât	Cild-1	
Dîvanî Fıkhu'l-Makamî	Cild-1	
Risâle-i Şerʿiyye mine'l-Fıkh	Cild-1	
Mesâʿilu'l-Fıkh mine'l-Muʿteberât	Cild-1	

Mesâʿilu'l-Bedriyye	Cild-1	
Şerh-i Taʿlîmi'l-Müteʿallim	Cild-1	
Fetâvâ-yı Alî Efendi	Cild-1	
Fetâvâ-yı Kadrî Efendi	Cild-1	
Behcetü'l-Fetâvâ mine'l-Muʿteberât	Cild-1	
Müntehabü'l-Fetâvâ	Cild-1	
Fetâvâ-yı Ataî Efendi	Cild-1	
Fetâvâ-yı Hayriyye	Cild-2	
Nukûl-i Fetâvâ-yı	Cild-1	
Fetâvâ-yı Abdürrahim	Cild-1	
Kitâbu'l-Ferâʿiz mine'l-Mütûn	Cild-1	
Şerhu'l-Ferâʿiz	Cild-2	
İbn Kemâl ale's-Sirâciyye	Cild-1	
Metn-i Usûlü'l-Fıkh	Cild-1	
Metn-i Menâr mine'l-Usûl	Cild-1	
Şerhu'l-Menâr	Cild-1	
Keşfü'l-Menâr	Cild-1	
Mirʿât min Usûlü'l-Fıkh	Cild-1	
Şerhu'l-Menâr li-İbn Melek	Cild-1	
Kitâbü't-Tavzîh	2	
Şerh-i Menâr Azmizâde	Cild-1	
Kitâbü't-Telvîh	Cild-1	
Tağyîr-i Tenkîh	Cild-1	
Kasîde-i Bürde Şerhi	Cild-1	
Kitâb-ı Mutavvel	5	
Muhtasarü'l-Meʿânî	6	Altı Adeddir
Hâşiye-i Mutavvel li-Seyyid Şerîf maʿa Hâşiye-i Diğer	Cild-1	
Hasan Çelebi Ale'l-Mutavvel	Cild-1	
Şerhu'l-Mevâkıf li-Şerîf el-Allâme	Cild-1	
Hâşiye-i Mutavvel	Cild-1	
Îzâh mine'l-Meʿânî	Cild-1	
Kitâb-ı İsfahânî	Cild-1	
Şerh-i Tavâliʿ	Cild-1	
Ahsîketî	Cild-1	
Ahsîketî Şerh-i Tahkîk	Cild-1	
Hâşiye-i Tavâliʿ li'l-Lârî	Cild-1	
Hâşiye-i Tecrîd Hatîbzâde	Cild-1	
Hâşiye-i Molla Hüsrev Ale't-Telvîh	Cild-1	
Kitâb-ı Muhtasari'l-Münteha	Cild-1	
Şerh-i Muhtasari'l-Münteha	Cild-1	
İsbâtü'l-Vâcib li-Celâli'd-Devvânî	Cild-1	
Molla Celâl mine'n-Nessâh	Cild-1	
Hâşiye-i Hayâlî Şücaʿ Ramazân Efendi	Cild-1	
Şerhu'l-Akâʿid li-Allâmeti't-Taftâzânî	Cild-1	
Hâşiye-i Hayâlî Alâ Şerhi'l-Akâʿid	Cild-1	
Fıkh-ı Ekber Şerh-i Aliyyü'l-Kârî	Cild-1	
Kul Ahmed Ale'l-Hayâlî	Cild-1	
Tefsîr-i Ale'l-Hayâlî	Cild-1	

Hâşiye-i Hayâlî Şücaʿ maʿa Hâşiye-i Tasdîkât	Cild-1	
Kitâbü't-Tehzîb	Cild-1	
Kitâb-ı Mecmûʿa-i Lârî	Cild-1	
Şerh-i Akâʿid ve Hayâlî ve Silkûtî	Cild-1	
Kâmûsü'l-Muhît	Cild-2	
Ramûs mine'l-Lugât	Cild-2	
Mîr Ebî'l-Feth	Cild-1	
Sıhâh-ı Cevherî	Cild-1	
Tercüme-i Sıhâh-ı Cevherî	Cild-1	
Hâşiye-i Hayâlî Kestel maʿa Esber(?) Efendi ve Hâşiye-i Mesʿûdî	Cild-1	
Muhtâr-ı Sıhâh mine'l-Lugât	2	
Ahterî-i Kebîr	Cild-1	
İsâm Alâ Şerhi'l-Akâʿid	Cild-1	
Sefîne-i Râgıb Paşa	Cild-1	
Mecmûʿatü'r-Resâʿil	Cild-1	
Hâşiye-i Hayâlî Kul Ahmed maʿa Hâşiye-i Âdab	Cild-1	
el-Cildüʿr-Râbiʿ min Şerhu'l-Mesnevî	Cild-1	
Şerh-i Şatîbî Ebû Şâme	Cild-1	
Şerh-i Şatîbî İbn Kasım	Cild-1	
Cehdü'l-Mukil maʿa Şerh-i Cezerî	Cild-1	
Mukniʿa Alâ Kırâʿat-ı Erbâʿa	Cild-1	
Şerh-i Şâtîbî Caʿberî	Cild-2	
Hasan Çelebi Hâşiye-i Şerh-i Mevâkıf	Cild-1	
Cezeriyye Dürrü'n-Nazm	Cild-1	
Şerh-i Cezerî li-Alî el-Kârî	Cild-1	
Muğni'l-Lebîb	Cild-1	
Şeyh Râzî Ale'l-Kâfiye	Cild-1	
Şeyh Râzî Ale'ş-Şâfiye	Cild-1	
Telhîs-i Miftâh	Cild-1	
Seyyid Şerîf Ale'l-Miftâh	Cild-1	
Kitâb-ı Mufassal fî'n-Nahv	Cild-1	
Miftâhu'l-Ulûm	Cild-1	
Molla Câmî Ale'l-Kâfiye	Cild-1	
İsâmüddîn Ale'l-Câmîʿ	2	
Şerh-i Mufassal Îzâh	Cild-1	
Şevâhidü'n-Nahv	Cild-1	
Hasbî Ale'l-Kâfiye	Cild-1	
Hindî Ale'l-Kâfiye	Cild-1	
Nahiv Cümlesi	Cild-1	
Zeynîzâde Muʿrib-i Kâfiye	Cild-1	
Kitâb-ı Zavʿ mine'l-Nahv	3	
Temhîd maʿa eş-Şerh mine'l-Akâʿid	Cild-1	
Şerh-i Enmûzec	Cild-1	
Feyzü'l-Bihâr Alâ Riyâzi'l-İzhâr	Cild-1	
Elfiyye Şerh-i İbn Akîl	Cild-1	
Şerh-i Dibâce-i Feyzü'l-Bihâr	Cild-1	
Tağyîrü'l-Miftâh	Cild-1	

Hıtâî Hâşiye-i Mutavvel	Cild-1	
Taʽrîfât-ı Seyyidî	Cild-1	
Kavâʽidi'l-İʽrâb maʽa Şerh-i Dibâce	Cild-1	
Tehzîb mine'l-Mantık	Cild-1	
Bahs-i Tahsîs	Cild-1	
Şerh-i Şâfiye-i Teshîl	Cild-1	
Menâr maʽa Âdab-ı Semerkândî	Cild-1	
Çârperdî	Cild-1	
Ni'metullah min Lugâtü'l-Fârisî	Cild-1	
Bostân mine'l-Fârisî	Cild-1	
Seyyid Ale't-Tasdîkât	Cild-1	
Seyyid Ale't-Tasavvurât	Cild-1	
Şerh-i Şemsiyye	Cild-1	
Kul Ahmed maʽa Fenârî	Cild-2	
Tasdîkât	Cild-1	
İmâd Şerh-i Mantık	Cild-1	
Resâʽil-i Hâşiye-i Mantık	Cild-1	
Tasavvurât	Cild-1	
Vazʽiyye Alî Kuşçu	Cild-1	
Şerh-i İsâm Ale'l-Adudiyye	Cild-1	
Hâşiye Ale't-Tasdîkât	Cild-1	
Muʽarreb-i Kurʽân	Cild-2	
Lugât-ı Mesâbîh	Cild-1	
Megâzî-i Resûlullah Sallallahu Aleyhi Ve Sellem	Cild-1	
Tarîk-i Hüdâ	Cild-1	
Şerh-i Lâmiyyetü'l-Acem	Cild-1	
Câmiʽu'l-Kebîr mine'l-Fıkh	Cild-1	
Câmiʽu's-Sagîr mine'l-Fıkh	Cild-1	
Şerh-i Hilâfiyye mine'l-Fıkh	Cild-1	
Ahî Çelebi Alâ Sadrü'ş-Şerîʽâ	Cild-1	
Mükâşefetü'l-Kulûb	Cild-1	
Vakf-ı Hassâf	Cild-1	
Nihâyetü'l-Ukûl	Cild-1	
Bustânü'l-Ârifîn	Cild-1	
Teysîr maʽa Füyûz	Cild-1	
Rubʽ-ı Mukantarât	Cild-1	
Mecmûʽa	Cild-1	
Risâle-i Kuşeyrî	Cild-1	
Fetâvâ-yı Feyzullah maʽa Abdullah Efendi	Cild-1	
İsbât-ı Vâcib	Cild-1	
Kâdı Mîr Lârî	Cild-1	
Molla Miskîn	Cild-1	
Adâb Mesʽûd-i Rumî	Cild-1	
Molla Çilî Ale'l-Mîr	Cild-1	
Hâşiye-i Mîr Ebî'l-Feth li-Kayyûmzâde	Cild-1	
Kestelî mine'l-Havâş	Cild-1	
Devvânî Ale'l-Hikme	Cild-1	
Hâşiye-i Hocâzâde Alâ Mollazâde	Cild-1	

Îzâh mine'l-Fıkh	Cild-1	
İkinci Kayıt		
Kelâm-ı Kadîm	Cild-1	Hafîze Hanım
Tefsîr-i Muhammed el-Mekkî	Cild-1	Süleyman Bey
Tehzîbü'l-Kemâl	Cild-7	Süleyman Bey
Sadrü'ş-Şerîʽa	Cild-2 -2 -1 -1 -2 8	Süleyman Bey Ahmed Paşa Fâzıl Efendi Başçavuş Bölükbaşı
Tefsîr-i Ebü's-Suʽûd	Cild-4 -1 -1 6	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Kenzü'l-Meʽânî	Cild-2	Süleyman Bey
Şifâ Şerh-i Alî el-Kârî	Cild-2	Süleyman Bey
Tefsîr-i Arâʽisü'l-Beyân	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Şâtıbî	Cild-1	Süleyman Bey
Muğni'l-Lebîb	Cild-1	Süleyman Bey
Tefsîr-i Celâleyn	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa Nâ-maʽlûm
Câmiʽu'l-Kebîr	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
Câmiʽu's-Sagîr	Cild-4 -1 5	Süleyman Bey Başçavuş
el-Cüzeyn mine't-Teʽvîl	Cild-2	Süleyman Bey
Tefsîr-i Teysîr	Cild-3	Süleyman Bey
Telvîh	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Bidâyetü'l-Meniyye Şerh-i İnâye	Cild-1	Süleyman Bey
Tefsîr-i Vasît	Cild-3	Süleyman Bey
Muhît-i Burhân	Cild-7	Süleyman Bey
Behcetü'l-Fetvâ	Cild-1	Ahmed Paşa
Nihâye Ale'l Hidâye	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
Dürer	Cild-6 -2 8	Süleyman Bey Başçavuş
Şerh-i Mişkât-i Mesâbîh	Cild-5	Süleyman Bey
Manzûme-i fi'l-Kenz	Cild-1	Fâzıl Efendi
Şerhu'l-Meşârik İbn Melek	Cild-4 -1	Süleyman Bey Başçavuş

	5	
Tefsîr-i Medârik	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Başçavuş
Bahrü'r-Râʿik	Cild-3	Süleyman Bey
Şerh-i Hidâye	Cild-1	Süleyman Bey
Siyer-i Kebîr Şerhi	Cild-2	Cânib-i mîrîden gelmişdir
Şerh-i Kudûrî Cevherî	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Başçavuş
Tefsîr-i Saʿlebî	Cild-2	Süleyman Bey
Şerhu'l-Eşbâh	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
Şerh-i Mesâbîh	Cild-2	Süleyman Bey
Mesâbîh	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Kenzü'd-Dekâyık El-Müsemmâ Bi'z-Zeylaî	Cild-3 -1 4	Başçavuş Hâcı Ahmed Ağa
Teysîrü'l-Vusûl	Cild-2	Süleyman Bey
Şifâ-i Şerîf	Cild-4 -1 -3 7 [8 Olmalı]	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Sâdî Çelebi	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Kuhistânî	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa Hazînedâr Hüseyin Ağa
Halebî Kebîr	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Hidâye	Cild-2	Süleyman Bey
Kâmûsü'l-Muhît	Cild-1	Ahmed Paşa
Dürer Hâşiyesi	Cild-1	Süleyman Bey
Muhît	Cild-2	Süleyman Bey
Fetâvâ-yı Ebüʿs-Suʿûd	Cild-1	Süleyman Bey
Beyzâvî Hâşiyesi	Cild-5 -2 -1 8	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Lâmiyyetü'l-Acem	Cild-1	Süleyman Bey
Şerhu'l-Kenz	Cild-1	Süleyman Bey
Teshîl Letâʿifü'l-İşâre	Cild-1	Süleyman Bey
Mecma'u'l-Bahreyn	Cild-2 -1 -1 4	Süleyman Bey Başçavuş Fâzıl Efendi

Şeyh Râzî Ale'ş-Şâfiye	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Şerhu'l-Kenz El-Müsemmâ Bi-Nûr-ı Ayn	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
İnâye Şerhu'l-Hidâye	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Hakâʿik Şerh-i Hilâfiyye	Cild-1	Süleyman Bey
Hasan Çelebi	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Şirʿa Şerhi Seyyid Alîzâde	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Başçavuş
Tarîkat-ı Muhammediyye Şerhi İbn Âlâ	Cild-1	Süleyman Bey
Bezzâziyye mine'l-Fıkh	Cild-1	Süleyman Bey
Muhtasaru's-Siyeru'n-Nebeviyye	Cild-1	Başçavuş
Fetâvâ-yı Zahriyye	Cild-2	Curnal Bekir Efendi
Sefîne-i Râgıb	Cild-1	Süleyman Bey
Beyzâvî	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Başçavuş
Târîh-i Taberî	Cild-1	Bölükbaşı
Esâmî'r-Ricâl	Cild-1	Süleyman Bey
Îzâh	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Tavâliü'n-Nevâl	Cild-1	Fâzıl Efendi
Ahî Çelebi	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
Mufassal	Cild-1	Ahmed Paşa
Kenzü'l-İbâd fî Şerhu'l-Evrâd	Cild-1	Süleyman Bey
Risâle-i Kuşeyrî	Cild-1	Süleyman Bey
Ahterî-i Kebîr	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Mevâkıf	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Kaniye li-İbn Akîl	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Başçavuş
Şemâʿil-i Şerîf	Cild-2	Süleyman Bey
Şerh-i Mesnevî	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Başçavuş
Miftâhu'l-Ulûm	Cild-1	Süleyman Bey
Kitâbu's-Salât min Asl El-İmâm Muhammed	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Delâʿilü'l-Hayrât li'l-Fârisî	Cild-1	Süleyman Bey
Eşbâh ve'n-Nezâʿir	Cild-2 -1	Süleyman Bey Ahmed Paşa

	3	
Şerh-i Şatîbî	Cild-2 -1 -1 4	Süleyman Bey Humar Hâtûn Bölükbaşı
Cezerî	Cild-1 -1 -2 4	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Vücûh	Cild-1	Bölükbaşı
İsbât-ı Vâcib	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Başçavuş
İtkân	Cild-1	Süleyman Bey
Muhtârü's-Sıhâh	Cild-1	Başçavuş
Şerh-i Râzî Ale'l-Kâfiye	Cild-1	Başçavuş
Seyyid Şerîf Ale'l-Miftâh	Cild-1	Süleyman Bey
Târîh-i Oğuzyân	Cild-1	Başçavuş
Tenvîrü'l-Ebsâr	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Kitâbu'l-İʿtimâd fi-Takvîmü'l-İʿtikâd	Cild-1	Süleyman Bey
Metâliʿ Şerhi Tavâliʿ	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Fâzıl Efendi
Bahsu't-Tahsîs	Cild-1	Ahmed Paşa
Tesdîd Şerhi Temhîd	Cild-1	Süleyman Bey
Nazm-ı Ferâʿiz	Cild-1	Fâzıl Efendi
Elfiyye	Cild-1	Fâzıl Efendi
Tarîkat-ı Muhammediyye	Cild-4 -1 5	Süleyman Bey Başçavuş
Vazʿiyye Alî Kuşçu	Cild-1	Ahmed Paşa
Seyyid li'l-Ferâʿiz	Cild-1 -1 -2 4	Süleyman Bey -Yalnız Ferâʿiz Ahmed Paşa Başçavuş -Şehabeddîn ve Şerh
Tarîkat-ı Muhammediyye Hocâzâde	Cild-1	Ahmed Paşa
Hâşiye-i Tavâliʿ li'l-İbrî	Cild-1	Ahmed Paşa
Risâle-i Şerʿiyye mine'l-Fıkh	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Enmûzec	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Bölükbaşı
Metn-i Muhtasar-ı Müntehâ	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Bu Dâhi Şerh İdiğü
Seyyid Alîzâde Ale'l-Misbâh	Cild-1	Fâzıl Efendi
Şerh-i Fıkh-ı Ekber li-Aliyyü'l-Kârî	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Akâʿid	Cild-1 -1	Ahmed Paşa Emîne Hâtûn

	2	
Kenz	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Fâzıl Efendi -Kenzü'l-Ayn
Şerh-i Akâʿid Hâşiyesi İsâm	Cild-1	Süleyman Bey
Taʿrîfât-ı Seyyidî	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Camûnî(?)	Cild-2	Fâzıl Efendi
Efsâh	Cild-1	Başçavuş
Hindî Ale'l-Kâfiye	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Başçavuş Bölükbaşı
Iskât-ı Hanefî	Cild-2	Süleyman Bey
İsmet Ale'l-Câmî	Cild-1	Tapuzâde
Şifâ	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Kebîr Ale'l-Kâfiye	Cild-1	Başçavuş
Şerh-i Mukaddime-i İbn Hâcib	Cild-1	Süleyman Bey
İsâm Ale'l Câmî	Cild-3	Süleyman Bey
Vâfiye Şerh-i Kâfiye	Cild-1	Başçavuş
Hâşiye-i Akâʿid	Cild-1	Süleyman Bey
Celâl fi'l-Akâʿid	Cild-1	Ahmed Paşa
Hâşiye-i Celâl	Cild-1	Başçavuş
Kemâl Paşa Ale'l-Hayâlî	Cild-1	Bölükbaşı
Tefsîr li-Ale'l-Hayâlî	Cild-1	Süleyman Bey
Silkûtî Ale'l-Hayâlî	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa -Kara Kemal
Hâşiye-i Şücâeddîn Ale'l-Hayâlî	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa -Kul Ahmed Hâşiye-i Hayâlî
Tağyîr-i Tenkîh	Cild-1	Ahmed Paşa
Meʿânî-i Muhtasar	Cild-3 -1 4	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Fetâvâ-yı Kudûrî	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Tehyîcu'l-Usûl	Cild-1	Mehmed Efendi
Hâşiye-i Beyzâvî li's-Sâdık-ı Geylânî	Cild-1	Süleyman Bey
Telhîs	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Fâzıl Efendi
Tefsîr-i Tibyân	Cild-2 -1 3	Kara Mağaralı Haldun(?) Hüsnüşah Hatûn
Buhârî-i Şerîf	Cild-3 -2 -1 6	Süleyman Bey Başçavuş Mehmed Ağa
Meşârik-i Envâr-ı Nebeviyye	Cild-3	Süleyman Bey -Biri Şerh İdiğü

Şerh-i Kudûrî	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Başçavuş
Akâʿidden Kestelî	Cild-1	Ahmed Paşa
Şerh-i Buhârî	Cild-3	Süleyman Bey
Mutavvel	Cild-6 -1 7	Süleyman Bey -İkisi Hâşiye Ahmed Paşa
Fevâyihu'l-Anberiyye	Cild-1	Fâzıl Efendi
Metn-i Usûlü'l-Fıkh	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Menâr	Cild-2	Ahmed Paşa
Tağyîr-i Miftâh	Cild-1	Süleyman Bey
Hulâsatü'l-Hisâb	Cild-1	Fâzıl Efendi
Menâr	Cild-1 -1 -2 4	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
İsâm Ale'l-Vazʿiyye	Cild-1	Ahmed Paşa
Kul Ahmed maʿa Fenârî	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Mültekâ	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Hâşiye-i Mîr	Cild-1	Süleyman Bey
Çilî Ale'l-Mîr	Cild-1	Ahmed Paşa
Esʿiletü'l-Hikme	Cild-1	Fâzıl Efendi
Kâdı Mîr	Cild-1	Fâzıl Efendi
Kitâbü'z-Zavʿ	Cild-1 -1 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa -Ale'l-Misbâh Ahmed Paşa
İftitâh Şerh-i Misbâh	Cild-1	Hâcı Ahmed Ağa
Kudûrî	Cild-2 -1 -1 3 [4 Olmalı]	Süleyman Bey Başçavuş Şerîfe Kâdın
Mecmûʿa-i Lârî	Cild-1	Ahmed Paşa
Sıhâh-ı Cevherî	Cild-2 -1 3	Süleyman Bey Ahmed Paşa
Hâşiye-i Kâzerûnî	Cild-1	Süleyman Bey
Şeyhzâde Ale'l-Beyzâvî	Cild-2 -1 -1 4	Süleyman Bey Ahmed Paşa Başçavuş
Metn-i Hidâye	Cild-2 -1	Süleyman Bey Ahmed Paşa -Şerh İdiğü

	3	
Hâşiye-i Bostân	Cild-2	Başçavuş
Tavzîh	Cild-1	Süleyman Bey
Münteka Şerh-i Mülteka	Cild-1	Başçavuş
Pâpûsü'l-Vasît	Cild-2	Süleyman Bey
Ni'metullah	Cild-1	Süleyman Bey
Keşâr Menâr-ı Usûl	Cild-1	Ahmed Paşa
Tefsîr-i Ebü'l-Bekâ	Cild-1	Süleyman Bey
Kâmûs	Cild-1	Süleyman Bey
Mecmûʿa-i Resâʿil	Cild-1	Süleyman Bey
Kıtʿa-i Gâyetü'l-Beyân	Cild-1	Alî Efendi
İnâye Şerh-i Vikâye	Cild-1	Süleyman Bey
Lugât-ı Mesâbih	Cild-1	Süleyman Bey
Fetâvâ-yı Alî Efendi	Cild-1	Ahmed Paşa
Fütûhu'l-Gayb	Cild-1	Başçavuş
Mesâʿil-i Bedriyye	Cild-1	Süleyman Bey
Dürer-i Levâmiʿ	Cild-1	Süleyman Bey
Mevâhibü'l-Mennân	Cild-1	Süleyman Bey
İhtiyâr Şerh-i Muhtâr	Cild-1	Süleyman Bey
Tenbîhü'l-Gâfilîn	Cild-1	Süleyman Bey
İbn Hâzin	Cild-1	Süleyman Bey
Kâdîhan	Cild-1	Ahmed Paşa
Hâşiye-i Tecrîd	Cild-1	Ahmed Paşa
Şerh-i Manzûmetü'l-Hanefiyye	Cild-1	Hâcı Ahmed Ağa
Ferâʿid	Cild-1	Başçavuş
Câmiʿu'l-Fetvâ	Cild-1	Başçavuş
Ferâʿidu'l-Kalâʿid	Cild-1	Süleyman Bey
Mülteka Şerh-i Abdürrahîm	Cild-2	Süleyman Bey
Şerhu'l-Îzâh li'l-Mufassal	Cild-1	Süleyman Bey
Muhtârü's-Sıhâh	Cild-1	Süleyman Bey
Teysîr maʿa Füyûz	Cild-1	Süleyman Bey
Behcetü'l-Fetâvâ	Cild-1	Ahmed Paşa
Hakâyık-ı Manzûme	Cild-1	Fâzıl Efendi
Taʿlîmi'l-Müteʿallim	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Bölükbaşı
Hâşiye-i Ebü'l-Kâsım Ale'l-Mutavvel	Cild-1	Süleyman Bey
Mirʿât-i Usûl	Cild-1	Süleyman Bey
Dîvan	Cild-1	Süleyman Bey
Hüsâm Kâtî	Cild-1	Başçavuş
Şirʿatü'l-İslâm	Cild-1	Ahmed Paşa
Hâşiye-i Dürer	Cild-1	Başçavuş
Hemziyye Şerhi	Cild-1	Fâzıl Efendi
Sünen-i Hâs fî Süneni'l-Havâs	Cild-1	Süleyman Bey
Ziyâʿü'l-Kulûb	Cild-1	Süleyman Bey
Nihâyetü'l-Behcet	Cild-1	Fâzıl Efendi
Usûl-i Fıkh Beyân-ı Muhtasar	Cild-1	Fâzıl Efendi
Hasan Paşa	Cild-1	Bölükbaşı
Hassâf	Cild-1	Süleyman Bey

Mevzûʿât Aliyyü'l-Kârî	Cild-1	Süleyman Bey
Mevâhibü'l-Fe(t)hiyye	Cild-1	Ahmed Paşa
Merâkı'l-Felâh	Cild-1 -1 2	Ahmed Paşa Başçavuş
Bustânü'l-Ârifîn	Cild-1	Süleyman Bey
Tehzîb Ale'l-Celâl	Cild-1	Bölükbaşı
Mutasavver-i(?) Rûmî	Cild-1	Ahmed Paşa
Mirʿât-i Kâʿinât	Cild-2	Başçavuş
Megâzî-i Resûl	Cild-1	Süleyman Bey
Hâşiye-i Tasdîkât	Cild-1	Süleyman Bey
Ahsîketî mine'l-Usûl	Cild-1	Süleyman Bey
Resâʿil-i Hâşiye-i Mantık	Cild-1	Ahmed Paşa
Mollazâde Hâşiyesi Hocâzâde	Cild-1	Başçavuş
Hikmetü'l-Ayn	Cild-1	Başçavuş
Muʿarrebü'l-Kurʿân	Cild-1	Süleyman Bey
Hanefiyye maʿa el-Mîr	Cild-1	Süleyman Bey
Hilâfiyyât-ı Menâr	Cild-1	Fâzıl Efendi
Tasdîkât	Cild-1	Süleyman Bey
Tasavvurât-ı Seyyidî	Cild-1 -1 2	Süleyman Bey Başçavuş
Kitâb-ı Dibâce	Cild-1	Bölükbaşı
Feyzü'l-Bihâr Ale'l-İzhâr	Cild-1	Süleyman Bey
Sürûrî Şerh-i Avâmil	Cild-1	Emine Hatûn
Şâfiye	Cild-1 -1 -1 3	Başçavuş Bölükbaşı Hâcı Ahmed Ağa
Şerh-i Mesʿûd	Cild-1	Hâcı Ahmed Ağa
İmâd Ale't-Tasavvurât	Cild-1	Ahmed Paşa
Şerh-i Şemsiyye	Cild-1	Süleyman Bey
Kitâb-ı Fârisî	Cild-1	Başçavuş
Keşfü'l-Künûz	Cild-1	Aişe Hâtûn
Tahkîk	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Behcetü'n-Nazar	Cild-1	Süleyman Bey
Fevâʿidü'l-Kıyâs	Cild-1	Fâzıl Efendi
Hadîs-i Erbaʿîn li'l-Birgivî	Cild-1	Süleyman Bey
Tehzîbü'l-Vusûl	Cild-1	Süleyman Bey
Muhyiddîn Alâ Îsâgûcî	Cild-1	Bölükbaşı
Risâle-i Rubʿ	Cild-1	Süleyman Bey
Usûl-i Hadîs	Cild-1	Süleyman Bey
Muhammesât	Cild-1	Fâzıl Efendi
Mesâʿil-i Fıkh	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Dibâce	Cild-1	Başçavuş
Şerh-i Sirâciyye	Cild-1	Süleyman Bey
Cevâhirü'l-Mudıyye Tabakâti'l-Hanefiyye	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Kâside	Cild-1 -1	Süleyman Bey Fâzıl Efendi

	2	
İsfehânî	Cild-1	Ahmed Paşa
Cevâhirü'l-Fıkh	Cild-1	Kasım Ağa
Kıssa-i Yûsuf ve Yaʿkûb Aleyhimü's-selâm	Cild-2	Fatma Hanım
Tuhfe mine'l-Fıkh	Cild-1	Başçavuş
Manzûme-i Vehbâniyye	Cild-1	Fâzıl Efendi
Manzûme-i Nihâyet	Cild-1	Fâzıl Efendi
Çârperdî	Cild-1	Ahmed Paşa
Hıtâî Ale'l-Hikme	Cild-1	Ahmed Paşa
Tefsîr-i Ebü'l-Leys	Cild-2	Süleyman Bey
Kavâʿid-i İʿrâb	Cild-1	Ahmed Paşa
Nahiv Cümlesi	Cild-1	Süleyman Bey
Dinkûz Ale'l-Merâh	Cild-1	Süleyman Bey
Arûz-ı Endelüsî	Cild-1	Süleyman Bey
Hâşiye-i Selâhaddîn	Cild-1	Süleyman Bey
Vâkıʿât-ı Hüsâmî	Cild-1	Süleyman Bey
Şemseddîn Şerh-i Dîvan	Cild-1	Süleyman Bey
Şerh-i Akâyid-i Senûsî	Cild-1	Başçavuş
Mantıkdân Risâle	Cild-1	Bölükbaşı
Bidâyetü'l-hidâye	Cild-1	Curnal Bekir Efendi
Azmî İbn Melek Hâşiyesi	Cild-1	Süleyman Bey
Hâşiye-i Ruhâvî Alâ Menâr İbn Melek	Cild-1	Fâzıl Efendi
Nukûl-i Fetvâ-i	Cild-1	Ahmed Paşa
Fetâvâ-yı Feyzullah	Cild-1	Süleyman Bey
Surretü'l-Fetvâ	Cild-1	Süleyman Bey
Fetâvâ-yı Atâullah	Cild-1	Süleyman Bey
Fetâvâ-yı Abdürrahîm	Cild-1	Süleyman Bey
Üçüncü Kayıt (Tırnovalı Hâfız Mehmed Efendi)		
Ni'metullah el-Fevâtihu'l-İlâhiyye ve'l-Mefâtîhu'l-Gaybiyye	Cild-2	
Dördüncü Kayıt (Yozgadlı İbrahim Necmeddin Bey)		
Tefsîr-i Ebü'l-Leys	Cild-4	Yazma
Tefsîr-i Cemâlî	Cild-2	Basma
Tefsîr-i Mevâkib	Cild-1	Basma
Şifâ-i Şerîf	[Belirtilmemiş]	
Mevâhib-i Ledünniye Tercümesi Meʿâlimü'l-Yakîn	Cild-1	Basma
Fetvâ-yı Abdürrahîm	Cild-1	Yazma
Câmiʿu'l-İcâreteyn	Cild-1	
Tarîkat-ı Muhammediyye Şerhi Hâdimî	Cild-2	Basma
Dürrü'l-Muhtâr Şerhi Tahtâvî	Cild-7	Basma
Kısas-ı Enbiyâ	Cild-1	Yazma
Mülteka Şerhi Mevkûfât	Cild-1	Basma
Mesnevî-i Şerîf Şerhi	Cild-6	Basma
Şehnâme-i Firdevsî-i Tûsî	[Belirtilmemiş]	
Reşehât-ı Şerîfe	Cild-1	Basma- Türkçe
Ahlâk-ı Alâî	Cild-1	Basma- Türkçe

Gülşen-i Maʿârîf	Cild-2	Basma- Tercüme
Târîh-i İzzî	Cild-1	Basma
Târîh-i İbn Haldûn	Cild-1	Basma- Tercüme
Cevdet Târîhi	Cild-3	Matbûʿ
Vâsıf Bey Târîhi	Cild-1	Basma
Târîh-i Sâmî ve Subhî ve Şâkir	Cild-2	
Târîh-i Bergüzîde	Cild-1	Yazma- Fârisü'l-İbâre
Mustazrefü'l-Arabî	Cild-1	Mısır Basması
Feridun Bey Münşeʿât	Cild-2	Basma
Naʿîmâ Târîhi	Cild-2	Basma
Dîvan-ı Belâgat	Cild-1	Basma
İtalyan Târîhi	Cild-1	Basma
Lehce-i Osmanî	Cild-1	Basma
Târîh-i Tabîʿî	Cild-1	Basma
Zübde-i Belâgat	Cild-1	Basma
Mekteb-i Kebîr	Cild-1	Basma- Türkçe-Cümle Fünûn Hâvî
Râşid Târîhi	Cild-5	Basma
Tercüme-i Fusûs	Cild-1	Basma
Kırk Anbâr	Cild-1	Basma
Tercüme-i Makâmât-ı Harîrî	Cild-1	Basma
Edebü'd-Dünyâ veʿd-Dîn	Cild-1	Basma
Nüzhetü'l-Ebdân Gâyeti'l-İtkân	Cild-1	Basma- Türkçe- Tıbba Dâʿir
Târîh-i Îsevî Tercümesi	Cild-1	Basma
Hadîkatü'l-Cevâmîʿ	Cild-1	Basma
Hadîkatü's-Suʿadâ	Cild-1	Yazma
Hamse-i Nergisî	Cild-1	Basma
Hadîs-i Erbaʿîn Tercümesi	Cild-1	Basma
Tarîkat-ı Muhammediyye	Cild-1	
Zübde-i Gülistân	Cild-1	Basma
Mecelle-i Adliyye	Cild-1	Basma
Elfü'l-Leyl ve'l-Leyl	Cild-2	Tercüme
Dîvan-ı Eşref	Cild-1	Basma
Süleymannâme	Cild-1	Basma
Târîh-i Ehl-i Salîb	Cild-1	Basma
Nüzhetü'n-Nâzırîn	Cild-1	Basma
Meşâhîr-i İslâm	Cild-4	Basma
Dîvan-ı Sütûrî ve Zeynî	Cild-1	Basma
İlmü'l-Arâzi ve'l-Maʿâdin	Cild-1	Basma
Muharrerât-ı Resmiyye ve Gayr-ı Resmiyye	Cild-1	Basma
Delâʿil-i Hayrât	Cild-1	Basma
Mûsikî Mecmûʿası	Cild-1	Basma
Risâle-i Lugât	Cild-1	Yazma
Dîvan-ı Sâmî	Cild-1	Basma
Târîh-i Çelebizâde	Cild-1	Basma
İlm-i Nebâtat	Cild-1	Basma
Vâsıf Osman Bey Dîvanı	Cild-1	Basma
Telgrafçılık	Cild-1	Basma
Beş Hafta Balon Seyahati	Cild-1	Basma

Dîvan-ı Belâgat	Cild-1	Basma
Küre-i Arz Seyahatnâmesi	Cild-1	Basma
Târîh-i Atâ	Cild-1	Basma
Manzûme-i Sivastopol	Cild-1	Basma
Pismark	Cild-1	
Dîvan-ı Hüsrev ve Hürmüz	Cild-1	Yazma
Hulâsa-i Tevârih	Cild-1	Basma
Târîh-i Cürmî	Cild-1	Basma
Fârisî Risâle-i Fârâbî	Cild-1	Basma
Dîvan-i Fuzûlî	Cild-1	Basma
Mülteka'l-Ebhur	Cild-1	Basma
Ebü'l-Hâris ve Ebû Alî Sînâ	Cild-2	Basma
Lisân-ı Fârisî Sarf Cümlesi	Cild-1	Basma
Muʿâhedât-ı Atîka ve Cedîde	Cild-1	Basma
Âdabdan Velediyye	Cild-1	Basma
Hayriyye-i Nâbî	Cild-1	Yazma
Monla Câmî Dîvanı	Cild-1	Basma
Ulûm-ı İlahî	Cild-1	Basma
İlm-i Nebâtat ve Ezhâr	Cild-1	Basma
Gülşenzâde Hayâlî Dîvanı	Cild-1	Yazma
Tehzîb-i Ahlâk	Cild-1	Basma
Avâmil Tuhfesi	Cild-1	Basma
Kitâb-ı İzzî	Cild-1	Basma
Musavver Manzara	Cild-1	Basma
Münşeʿât-ı Âsım Efendi	Cild-1	Basma
Şefiknâme	Cild-1	Basma
Tuhfetü'l-Haremeyn	Cild-1	Basma
Senedü'ş-Şuʿarâ	Cild-1	Basma
Dîvan-ı Mütenebbî	Cild-1	Yazma
Hazret-i Dâvud Aleyhi's-Selâm Hikâyesi	Cild-1	
Muhtasar Gülistân	Cild-1	Basma
Kavânîn ve Mezâmîn Dîvan Defteri	Cild-1	
Nahiv Cümlesi	Cild-1	Basma
Ahkâm-ı Arâzi	Cild-1	Basma
Münyeti'l-Musallî	Cild-1	Basma
Menâsik-i Hâc Risâlesi	Cild-3	
Protestanların İʿtikâdına Dâ'ir İʿtikâd ve İbâdet	Cild-1	Basma
Kâside-i Bürde	Cild-1	Basma
Mevlûdü'n-Nebevî	Cild-1	
Tuhfe-i Şâhidîye Şerhi	Cild-1	Yazma
Kâfiye Hâşiyesi	Cild-1	Yazma
Sarf Cümlesi	Cild-2	
Tercüme-i Telemak	Cild-1	
Kapudân İstalik(?) Seyahati	Cild-1	Basma
Yeni Yemek Risâlesi	Cild-1	
Mudanya Bursa Demiryolu	Cild-1	Basma
Harita	Aded-3	Matbûʿ
Müdâfaʿa-i Redd-i Nasârâ	Cild-1	Basma

Salnâme-i Atîk	Cild-12	
Tercüme-i Hâlidiyye	Cild-1	Basma
Ferâʿiz Risâlesi	Cild-1	Basma
Beşinci Kayıt (Müftü Mehmed Hüsnü Efendi)		
Tefsîr-i Asdâf	Cild-1	Yazma- Tercüme
Tefsîr-i Ebü'l-Leys	Cild-i Sânî-1	Yazma- Tercüme
Şerh-i Delâʿilü'l-Hayrât Kara Dâvud	Cild-1	Yazma
Fetâvâ-yı Alî Efendi	Cild-1	Yazma
Fetâvâ-yı Atâullah	Cild-1	Yazma
Şifâ-i Şerîf	Cild-1	Yazma
Kıssa-i Yûsuf Aleyhi's-Selâm	Cild-1	Yazma
Sakk-ı Hâcib	Cild-1	Yazma
Tezkiretü'ş-Şuʿarâ	Cild-1	Yazma
Nakd-i Hâtır	Cild-1	Yazma
Tuhfetü'l-Haremeyn	Cild-1	Yazma
Birgivî Şerhi Kâdızâde	Cild-1	
İbâdet-i Bedeniye	Cild-1	Yazma- Tercüme
Câmiʿu'l-Ezkâr	Cild-1	Yazma
Hadîkatü's-Suʿadâ	Cild-1	Yazma
Tıbb-ı Nebevî	Cild-1	Yazma
Gâyetü'l-Beyân Tıbbdan	Cild-1	Yazma
Akâʿid Şerhi Bin Hadîs	Cild-1	Basma
Şerh-i Fıkh-ı Ekber	Cild-1	Yazma
Siyer-i Veysî	Cild-1	Yazma
Manzûm Gencîne-i Râz	Cild-1	Yazma
Ömrü'l-Âşıkîn	Cild-1	Yazma
Vâkıʿâname-i Veysî	Cild-1	Yazma- Manzûm
Tercîh-i Beyyinât ve Fetvâ	Cild-1	Yazma
Târîhden Mirʿât-i Kâʿinât	Cild-2	Yazma
Târîh-i İzzî	Cild-1	Basma
Târîh-i Naʿîmâ	Cild-1	Basma
Târîh-i Sâmî ve Şâkir ve Subhî	Cild-1	Basma
Târîh-i Çelebizâde	Cild-1	Basma
Târîh-i Gülşen-i Hulefâ	Cild-1	Basma
Târîh-i Cevâmîʿu'l-Hikâyât	Cild-2	Yazma
Târîh-i Ravzâtü'l-Ebrâr	Cild-1	Yazma
Musavver Târîh-i Cihânnüma	Cild-1	
Târîh-i Feth-i Belgrad	Cild-1	Yazma
Nâme-i Fethet Zî-şâh-ı Azîm	Cild-1	Yazma
Lugât-ı Vankulu	Cild-2	Basma
Lugât-ı Ahterî	Cild-1	Yazma
Lugât-ı Ni'metullah	Cild-1	Yazma
Fârisî Lugât-ı Halîmî	Cild-1	Yazma
Esâs-ı Binâ	Cild-1	Basma
Târîh-i Şâh Abbas	Cild-1	Basma
Altıncı Kayıt (Yozgadlı Cemaleddin Bey Oğlu Hâcı Hilmi Bey)		
Tefsîr-i Celâlî Üzerine Cemâli Tefsîri	Cild-4	Basma

Tefsîr-i Tibyân Kenarında Tefsîr-i Mevâkib-i Nev Usûl	Cild-2	Basma
Risâle-i Teʿavvüz Bürhânü'l-Müttakîn Tercüme-i Hadîs-i Erbaʿîn	Cild-1	Basma
Şerhu'l-Erbaʿîne Hadîsen li-Şeyh İsmail Hakkı Burusevî	Cild-1	Basma
el-Hakâyık Mimmâ fi'l-Câmiʿu's-Sagîr ve'l-Meşârik min Hadîs-i Hayru'l-Halâʿik	Cild-2	Basma
Şifâ-i Şerîf Tercümesi	Cild-4	
Şerh-i Şemâʿil-i Şerîf	Cild-1	Basma
Dürer Tercümesi	Cild-2	Basma
Şerh-i Mevkûfât	Cild-2	Basma
Telhîs-i Usûl-i Fıkh	Cild-1	Basma
Mevzûʿâtü'l-Ulûm	Cild-2	Basma
Nefehâtü'l-Üns	Cild-1	Basma
Tercüme-i Fusûs	Cild-2	Basma
Müstetraf	Cild-2	Basma
Ravzâtü'l-Ebrâr	Cild-1	Basma
Gülistân	Cild-1	Basma
Bostân	Cild-1	Basma
Bahâristân	Cild-1	Basma
Bülbülistân	Cild-1	Basma
Pend-i Attâr	Cild-1	
Dîvan-ı Elbise-i Mevlânâ Nizâm Kârî maʿa Dîvan-ı Etʿime-i Mevlânâ Ebû İshâk Hallâc-ı Şîrâzî	Cild-2	Basma
Dîvan-ı Mollâ Câmî	Cild-1	Basma
Mühcetü'l-Ebrâr Şerh-i Lüccetü'l-Esrâr	Cild-1	Basma
Rubâʿiyyât-ı Hazret-i Mevlânâ	Cild-1	Basma
Tercüme-i Şerh-i Dü Beyt-i Mollâ Câmî li-Hâce-i Mollâ Neşʿet maʿa Kitâb-ı Nân u Helvâ maʿa Kitâb-ı Debistân-ı Fârisî maʿa Kitâbü'l-Maʿârif fî Şerhu'l-Mesnevî-i Şerîf	Cild-4	Basma
Sefîne-i Mevleviyye Kısm-ı Evvel	Cild-1	Basma
Sefîne-i Mevleviyye Kısm-ı Sânî	Cild-1	Basma
Ferheng-i Şuʿûrî Lugât-ı Fârisî	Cild-1	Basma
Güzîde-i Gülistân	Cild-1	Basma
Rehber-i Gülistân	Cild-1	Basma
Gülistân Şerhi Sûdî Hâmişinde Şemʿî	Cild-1	Basma
Metn-i Mesnevî-i Şerîf Fihristli Kebîr Kıtʿalı	Cild-6	Basma
Pend-i Attâr Şerhi İsmail Hakkı	Cild-1	Basma
Hâfız-ı Konevîsi Hâmişinde Sûdî	Cild-2	
Mesnevî-i Şerîfin Manzûm Şerhleri Nahîfî	Cild-6	Basma
Mesnevî-i Şerîf Şerhi Sarı Abdullah Efendi	Cild-5	
Mesnevî-i Şerîf Şerhi Ankaravî	Cild-6	
Mesnevî-i Şerîf Şerhi ve Tercümesi li-Âbidin Paşa	Cild-6	

Bostân Şerhi Sûdî	Cild-2	
Rûhu'l-Mesnevî	Cild-2	Basma
Şerh-i Dîvan-ı Alî el-Murtazâ Kerremallahu Veche	Cild-1	Basma
Tercüme-i Tahtâvî	Cild-8	Basma

Tablo 4: Kütüphane Müfredat Defterine Göre Demirli Medresesi Kütüphanesi'ne Vakfedilen Kitaplar

Sonuç

Osmanlı dönemi şehirlerinin en önemli kültürel unsurları medreseler ve kütüphanelerdi. Genelde bir külliye etrafında teşekkül eden bu kurumlar, şehrin ilmiye sınıfına olduğu gibi geniş halk kitlelerine de hitap ederdi. En küçük kasabadan büyük şehirlere kadar yaygınlaşan, eğitimin ve kültürel aktarımın temel kurumlarından olan medrese ve kütüphaneler, 18. yüzyılda Çapanoğulları tarafından kurulan ve gelişme göstermeye başlayan Yozgat'ta da bu minval üzere tekâmül etmiştir. Kaldı ki bir âyan şehri olarak kurulan ve tesis edilen vakıflar vasıtasıyla büyüyerek gelişen Yozgat, Çapanoğulları'nın vekâleten yönetimin temsilcileri olarak bölgede etkilerini ve güçlerini artırmalarından sonra modern bir kent kimliğine kavuşmuştur. Şehirde uzun yıllar eğitim öğretim hizmeti veren Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın tesis ettiği Demirli Medresesi de bu noktada ön plana çıkmış ve sahip olduğu kütüphane ile kültürel etkileşimin yaşandığını mekânların başında gelmiştir. Esasen Demirli Medresesi Kütüphanesi'ndeki kitapların değerlendirilmesine odaklanan bu makale, aynı zamanda hakkında çok az bilgi bulunan Demirli Medresesi tarihinin de belgeler ışığında ele alınmasını mümkün kılmıştır. Her ne kadar vakfiyesine ulaşılamasa da muhtelif arşiv vesikalarında Ahmed Paşa vakfı vasıtasıyla idare edildiği bilgisi verilen Demirli Medresesi, farklı türde ve nitelikte kitaplardan müteşekkil bir de kütüphaneyi bünyesinde barındırmıştır. Çapanoğulları aile arşivinde yer alan ve çalışmanın ana kaynağı niteliğindeki kütüphane müfredat defteri, bu noktada kütüphaneyle ilgili pek çok bilinmeyenin açığa çıkarılmasında rehber olmuştur.

Şehir kütüphaneleri, şehrin kültürel kimliğini ortaya çıkaran en önemli müesseselerden biridir. Bireylerin kitaplığının çeşitliliği ve zenginliği bireyin kültürel düzeyinin göstergesi olduğu gibi şehir kütüphanelerinin çeşitliliği ve zenginliği de o şehrin kültürel sermayesinin önemli göstergesidir. Bu yönüyle 18. ve 19. yüzyılda Demirli Medresesi Kütüphanesi'ndeki tarihten coğrafyaya, edebiyattan dinî eserlere muhtelif kaynakların varlığı, Yozgat'ın kültürel sermayesinin yüksekliğine işaret etmektedir. Bu başarıdaki en büyük pay ise Çapanoğlu Ahmed Paşa ile oğlu Süleyman Bey'e aittir. Nitekim Paşa, şehir merkezinde kurduğu bu kütüphanenin nitelik ve nicelik açısından daha üst sınıfta yer alması amacıyla çeşitli türde ve sayıda kitap vakfetmiştir. Aynı şekilde oğlu Süleyman Bey başta olmak üzere çeşitli zamanlarda buraya kitap bağışlayan şehir ileri gelenleri kitap sayısının artmasında önemli rol oynamışlardır.

Yapılan bu katkılar sayesinde birbirinden farklı alanlarda yazılmış kitaba ev sahipliği yapan kütüphane, hem medresedeki eğitimin boyutuna hem de okuma yazma kültürüne şahitlik etmesi açısından önemli bir yerdedir. Öte yandan kütüphane müfredat defterinde kaydedilen kitapların dışarıya verilmesi dolayısıyla bir kısmının zayi olduğu bilgisi, bu eserlerden sadece medrese talebelerinin değil, aynı zamanda şehir ahalisinin de yararlandığına delalet etmektedir. Neticede taşradaki bu medrese ve kütüphanenin tarihinin aydınlatılmasının, Osmanlı eğitim ve kültür tarihinin bütüncül yaklaşımla incelenmesi sırasında önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca kütüphanedeki kitaplar, başkentten epey uzaktaki bu Anadolu şehrinin okuma alışkanlığını diğer Osmanlı şehirleriyle mukayeseye imkân verecektir.

Demirli Medresesi ve Kütüphanesi'nden günümüze yalnızca kitabesi ile Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ne nakledilen kitaplar kalmıştır. Muhtemelen bu durumun da etkisiyle Yozgat şehrinde, söz konusu medrese ve kütüphane hakkında hafızalarda çok az iz kalmış, kültür hayatında bu köklü gelenek unutulup gitmiştir. Bu süreçte atılması elzem en önemli adım, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan söz konusu kitapların kopyalarının Yozgat şehri kültür hayatına tekrar kazandırılmasıdır. Böylece şehir kültür hayatının kimliğini güçlendirecek, hafızasını canlandıracak önemli bir hamle yapılmış olunacaktır.

Kaynakça

1) Arşivler

A) Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA)

Cevdet, Maarif (*C.MF*), 32/1575.

Bâb-ı Defterî Başmuhasebe Muhallefât Halifeliği Kalemi Defterleri (D.BŞM.MHF.d), no. 12682.

B) Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA)

EV.EMH, 117/72.

EV.MH, 419/24; 2001/265.

EV.MKT, 276/45; 803/7; 973/3; 974/128; 3076/19.

EV.MKT.CHT, 656/7.

VGM.d., Defter No: 3094/39; 3095/50.

C) Milli Kütüphane Başkanlığı Arşivi

Yozgat Şeriye Sicili (YŞS), Defter No: 2; 8; 15.

2) Resmi Yayınlar

A) Salnâmeler

1316 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, 1. Defa-3.

1317 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, 2. Defa-3.

1318 Senesi Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, 3. Defa-2.

B) TBMM Zabıt Ceridesi

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, Cilt: 17, İçtima Senesi: II, 92. İçtima, 2.4.1341, C. 1.

3) Özel Arşivler

A) Çapanoğulları Aile Arşivi

Yozgat Demirli Medresesi Kütüphanesi Müfredat Defteri.

4) Kitaplar ve Makaleler

Acun, Hakkı. *Bozok Sancağı (Yozgat İli)'nda Türk Mimarisi.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005.

Acun, Hakkı. *Tüm Yönleri İle Çapanoğulları ve Eserleri* 2. Baskı. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Yayınları, 2016.

Altuntaş, Mustafa Celil. "Osmanlı İlim Geleneğinde Buhârîhânlık", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: Yüksek Lisans Tezi, 2010.

Altuntaş, Mustafa Celil. "Osmanlı İlim Geleneğinde Buhârîhânlık." *Hadis Tetkikleri Dergisi* 8, no: 1 (2010): 33-67.

Ateş, Ahmed. "Anadolu Kütüphanelerinden Bazı Mühim Türkçe El Yazmaları." *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 8, (1958): 90-108.

Ateş, Ahmed. "Çorum ve Yozgat Kütüphanelerinden Bâzı Mühim Arapça Yazmalar." *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi* 1, (1959): 47-78.

Bayraktar, Nail. "1944 Yılında Eski Milli Eğitim Bakanlığı Binası Cilt Atelyesinde İken Yanmış Olan Fihristlerin Listesi." *Türk Kütüphaneciliği* 6, no: 1 (1992): 4-9.

Duru, Mehmet. "Yozgat Çapanoğlu Camii ve Vakfiyeleri." *Vakıflar Dergisi*, no: 13 (1981): 71-89.

Duygu, Süleyman. *Yozgat Tarihi ve Çapanoğulları*. İstanbul: Sayar Matbaası, 1953.

Erünsal, İsmail E. "Hâfız-ı Kütüb." *TDV İslam Ansiklopedisi,* 15, 94-98. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

Erünsal, İsmail E. *Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Tarihi Gelişimi ve Organizasyonu* 3. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları, 2020.

İpşirli, Mehmet. “Medrese.” *TDV İslam Ansiklopedisi,* 28, 327-333. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.

Kapusuzoğlu, S. Burhanettin. *Bozok Tarihine Dair Araştırmalar Yozgat Medreseleri, Tekke ve Zaviyeleri*. Ankara: Yozgat Belediyesi Yayınları, 1999.

Kapusuzoğlu, S. Burhanettin. *Yozgatlı Şakir Efendi Bir Sırlı Zatın Hayatı ve Hatıratı*. Ankara: Kurtuba Yayınevi, 2012.

Karaca, Taha Niyazi. “Yozgat Eğitim Tarihine Katkı.” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no: 17 (2004/2): 139-150.

Karaca, Taha Niyazi. *Ermeni Sorununun Gelişim Sürecinde Yozgat'ta Türk Ermeni İlişkileri.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005.

Kolektif. *Yozgat-Sorgun-Gedikhasanlılı Kutb-ı Cihan Mehmet Şakir Efendi (1853-1937)* 2. Baskı. Yozgat: Yozgat Yenigün Gazetesi, 2014.

Kut, Günay & Bayraktar, Nimet. *Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1984.

Mert, Özcan. *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Çapanoğulları.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1980.

Özdemir, Özlem Muraz. “Yozgad Gazetesine Göre 1925-1928 Yılları Arasında Yozgat”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde: Yüksek Lisans Tezi 2010.

Özger, Yunus. *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları.* İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2010.

Öztürk, Gülin. “Birinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yozgat Milletvekili ‘Süleyman Sırrı Bey (İçöz)’.” *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 7, no: 19 (2018): 65-79.

Polat, Serkan. “Çapanoğlu Ahmed Paşa'nın Muhallefâtı” *Tarih Okulu Dergisi,* no: 24 (Aralık 2015): 85-120.

Polat, Serkan. “Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey” Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. “Çapan Oğulları.” *Belleten* 38, no: 150 (Nisan 1974): 215-261.

Yüzgeçer, Hatice. “2 Numaralı Yozgat Şer‘iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1299-1304/M. 1882-1887)”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri: Yüksek Lisans Tezi, 2005.

5) İnternet Kaynakları

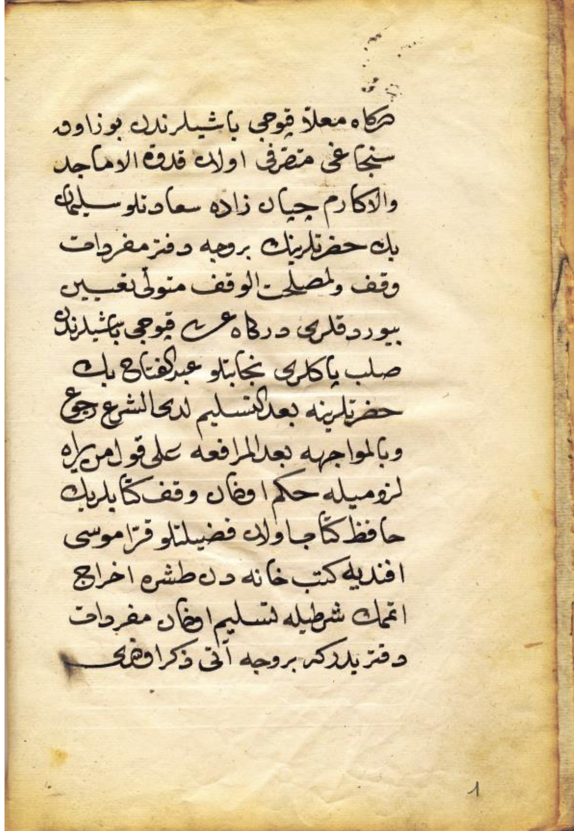
http://www.suleymaniye.yek.gov.tr/Home/Index_?n_id=3 (Erişim Tarihi: 15.03.2021)

EKLER

Ek 1: Demirli Medresesi Kitabesi

Ek 2: Demirli Medresesi Kütüphanesi Müfredat Defterinden Örnek Sayfalar

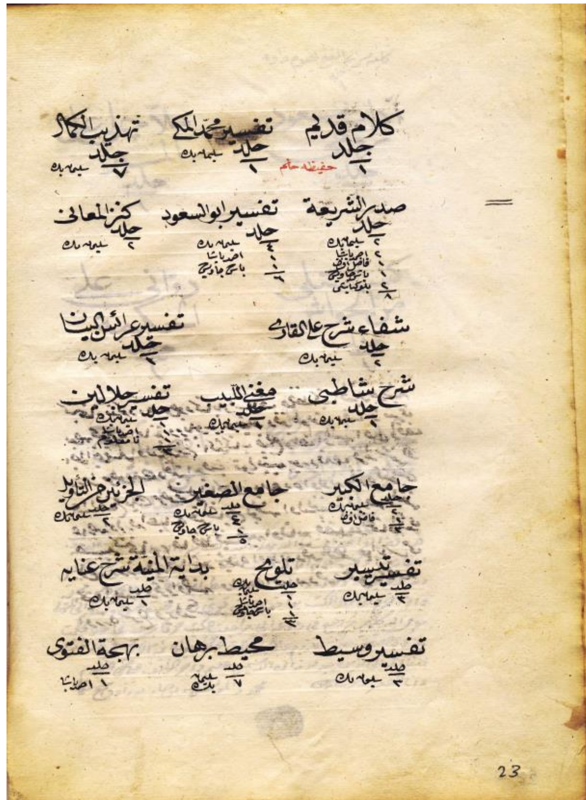
درگاه معلا قپوجی باشیلرندن بوزاوق
سنجاغنی متصرف اولان قدوة الاماجد
والاکارم جبان زاده سعادتلو سلیمان
بك حضرتلرینك بروجه دفتر مفردات
وقف ولمصلحت الوقف متولی نصب
بیوردقلری درگاه عالی قپوجی باشیلرندن
صلب یاکلری نجابتلو عبدالفتاح بك
حضرتلرینه بعد التسلیم لدی الشرع رجوع
وبالمواجهه بعد المرافعه علی قول امن یراه
لزومیله حکم اولنان وقف کتابلرینك
حافظ کتبی اولان فضیلتلو قره موسی
افندیه کتبخانه دن طشره اخراج
ایتمامك شرطیله تسلیم اولنان مفردات
دفتریدر که بروجه آتی ذکر اولنور

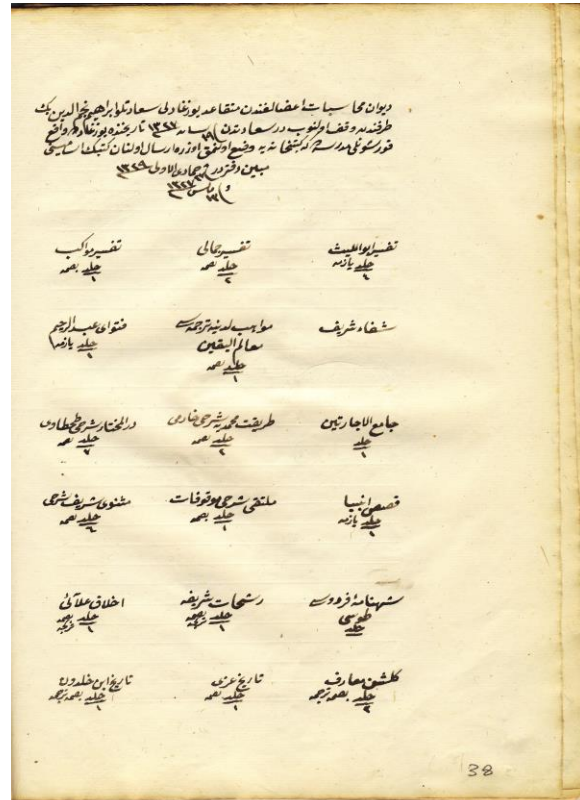
١

تفسیر قاضی بیضاوی بیض الله وجهه جلد ١
تفسیر ابو السعود علیه رحمة الودود جلد ١
دیگر تفسیر ابو السعود علیه رحمة المجید جلد ٢
تفسیر جلالین مع الاسئله جلد ١
تفسیر تیسیر علیه رحمة القدیر جلد ٢
تفسیر خازن شمل نفعه للمؤمن جلد ٢
تفسیر مدارك علیه رحمة المالك جلد ١
تفسیر ابو اللیث السمرقندی جلد ٢

2

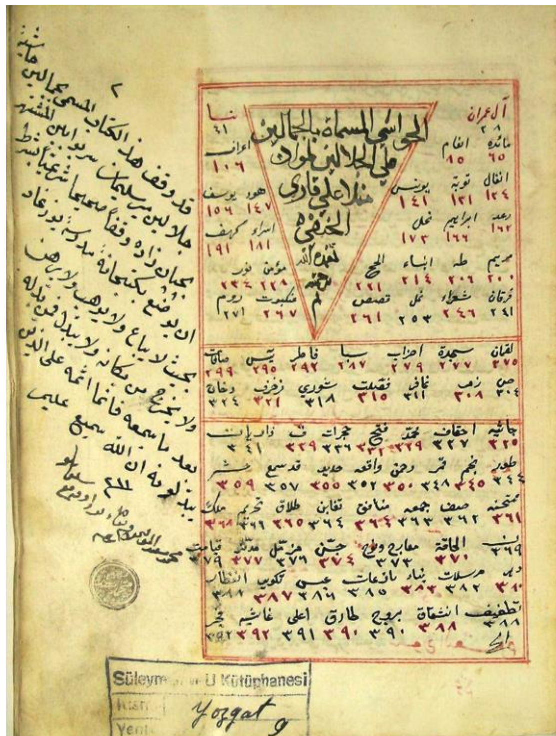

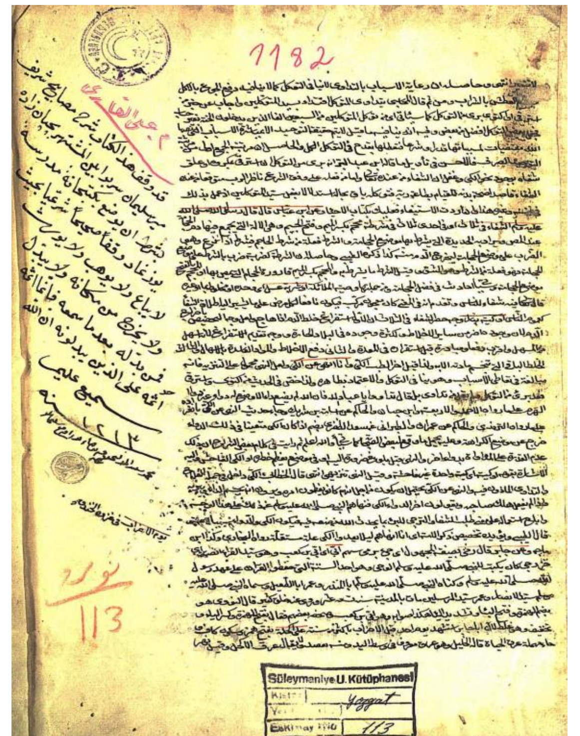

Ek 3: Çapanoğlu Süleyman Bey'in Demirli Medresesi Kütüphanesi'ne Vakfettiği ve Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Kitaplardan Vakıf Kayıtlarına Örnekler

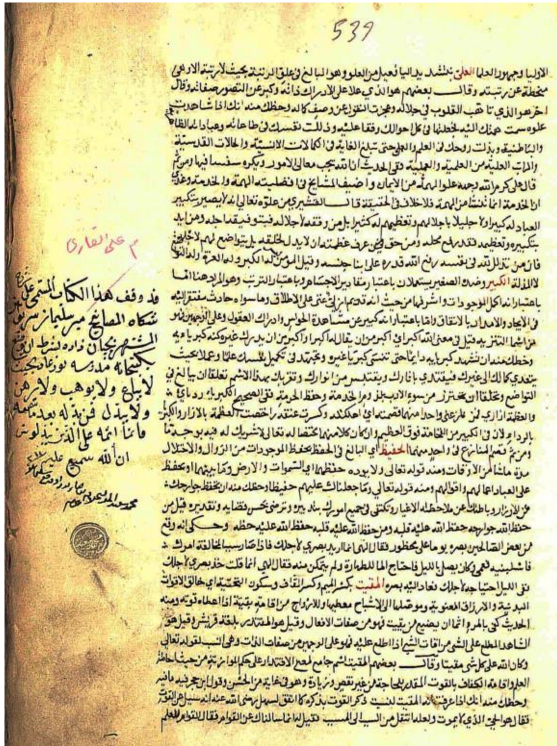
el-Cemâleyn Ale'l-Celâleyn Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 0009.

Şerh-i Mesâbih-i Şerîf Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1213/ M. 1798-1799), Eser No: 00113.

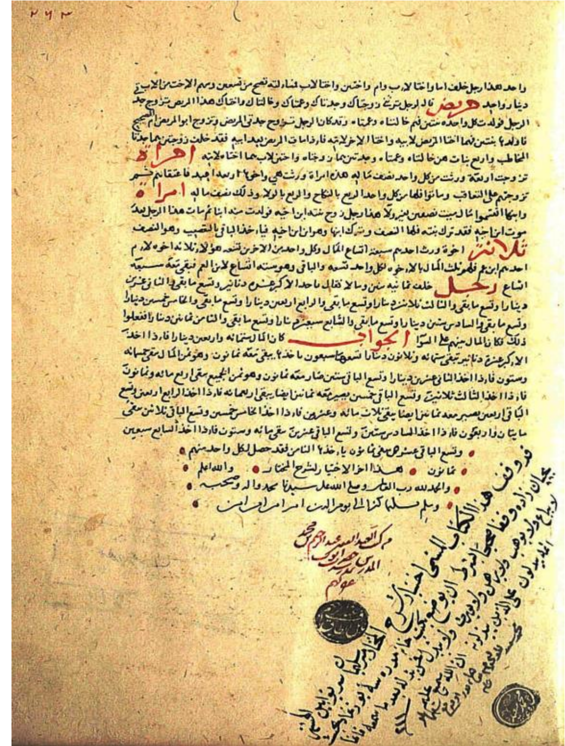

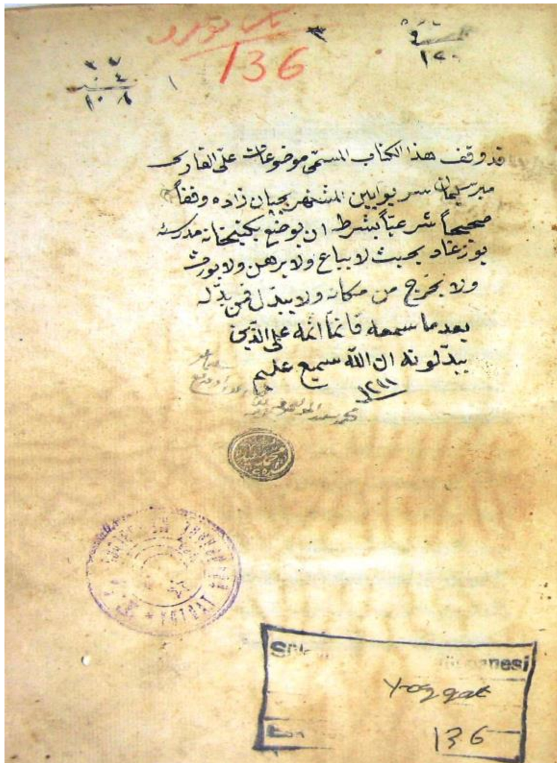
Alâ Şerh-i Mişkâtü'l-Mesâbîh Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1213/ M. 1798-1799), Eser No: 00114.

İhtiyâr Şerhu'l-Muhtâr Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00214.

Mevzûʿât-ı Aliyyü'l-Kârî Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00136-001.

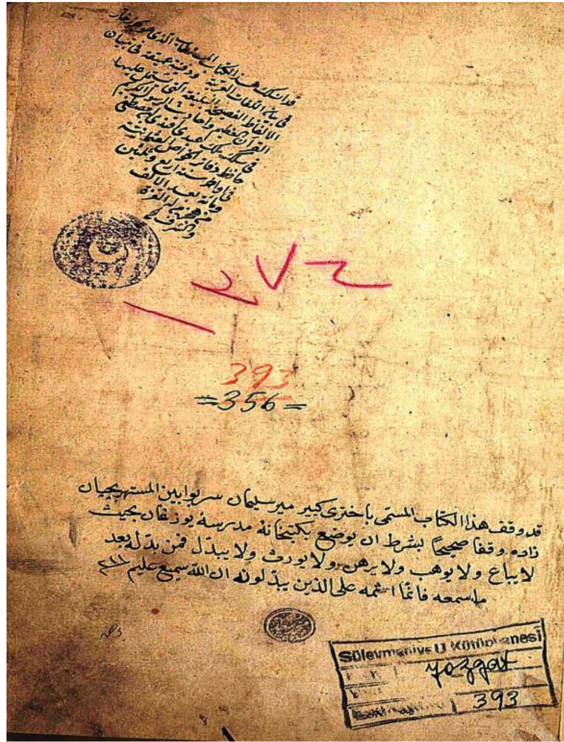

قد وقف هذا الكتاب المسمى موضوعات على القاري
مير سليمان سر بوابين المشتهر بجبان زاده وقفاً
صحيحاً شرعياً بشرط ان يوضع بكتبخانه مدرسة
بوزغاد بحيث لا يباع ولا يرهن ولا يورث
ولا يخرج من مكانه ولا يبدل فمن بدله
بعدما سمعه فانما اثمه على الذين
يبدلونه ان الله سميع عليم
١٢١١

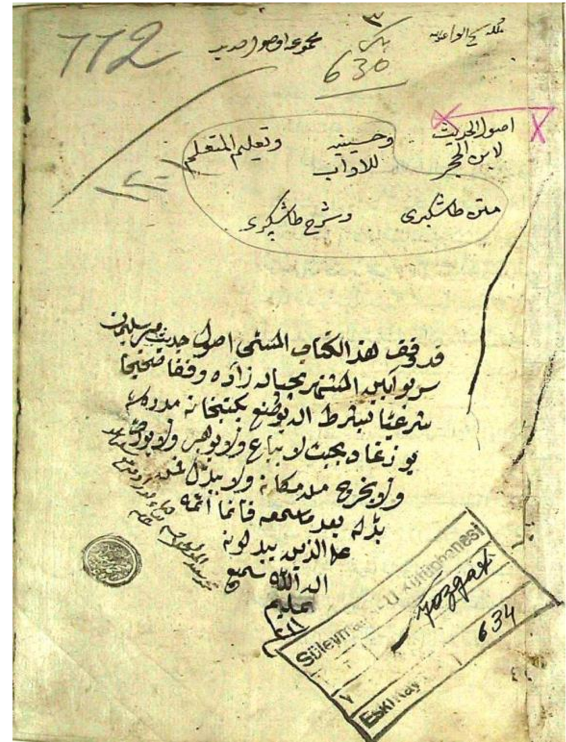
Risâle Fi's-Sülûk Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1207/ M. 1792-1793), Eser No: 00333-001.

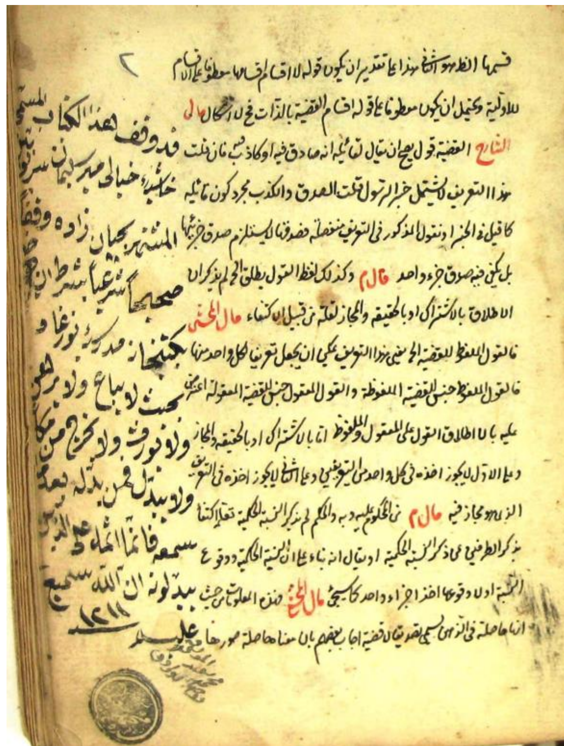
Ahterî-i Kebîr Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00393.

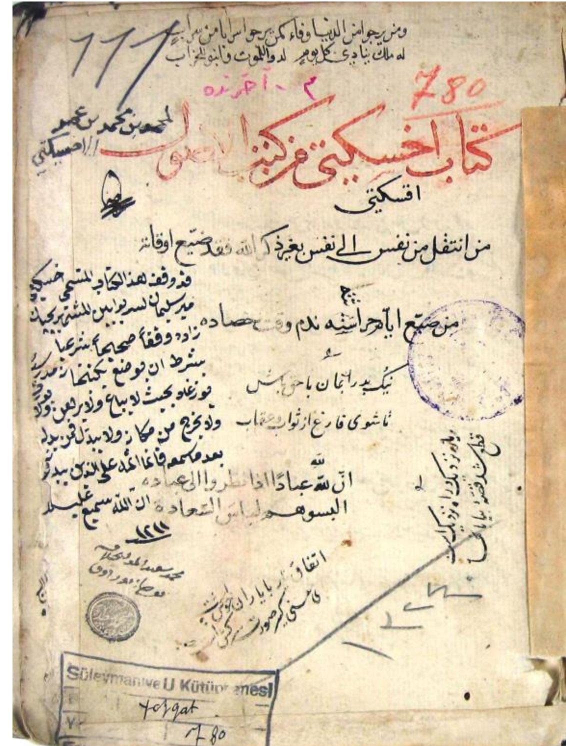
Usûl-i Hadîs Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00634-001.

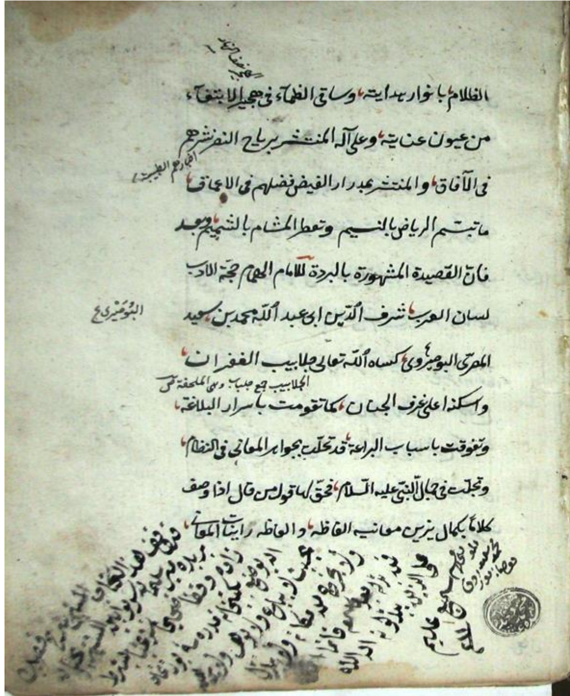
Hâşiye-i Hayâlî Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00603-001.

Ahsîketî Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00780.

Şerh-i Kâside-i Bürde Kitabının Vakıf Kaydı (H. 1211/ M. 1796-1797), Eser No: 00883.

Ek 4: Nâzırzâde Dairesinden Hoşyar Kadın Vakfı Kitaplarından Olup Demirli Kütüphanesi'ne Nakledilen Lugât-ı Ahterî-i Vasat, Eser No: 00395.

